

Jaarverslag 2021

47595

Stichting voor Protestants-Christelijk Basis-
en Orthopedagogisch Onderwijs te
Rotterdam-Zuid
Postbus 50529
3007 JA ROTTERDAM

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Inhoudsopgave

A Bestuursverslag	2
B Jaarrekening	
B1 Balans per 31 december 2021	49
B2 Staat van baten en lasten 2021	50
B3 Kasstroomoverzicht 2021	51
B4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	52
B5 Toelichting op de te onderscheiden posten van de balans	57
B6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	65
B7 Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	66
B8 Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten per sector	73
B9 Overzicht verbonden partijen	78
B10 Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen	79
C Overige Gegevens	
C1 Bestemming van het exploitatiesaldo stichting	82
C2 Gebeurtenissen na balansdatum	82
C3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	84
D Bijlagen	
D1 Gegevens over de rechtspersoon	

Bestuursverslag

B Jaarrekening

B1 Balans per 31 december 2021

(na resultaatverdeling)

Activa	31-12-2021 EUR	31-12-2020 EUR
Vaste Activa		
1.2 Materiële vaste activa	6.433.206	6.528.039
1.3 Financiële vaste activa	<u>7.496.722</u>	<u>7.775.102</u>
Totaal vaste activa	13.929.928	14.303.141
Vlottende activa		
1.5 Vorderingen	4.815.278	5.676.907
1.6 Kortlopende effecten	650.000	-
1.7 Liquide middelen	<u>39.626.295</u>	<u>32.778.262</u>
Totaal vlottende activa	45.091.573	38.455.169
Totaal activa	<u><u>59.021.501</u></u>	<u><u>52.758.310</u></u>

Passiva	31-12-2021 EUR	31-12-2020 EUR
2.1 Eigen vermogen	40.514.432	35.021.368
2.2 Voorzieningen	10.543.253	10.050.592
2.3 Langlopende schulden	39.937	49.949
2.4 Kortlopende schulden	<u>7.923.879</u>	<u>7.636.401</u>
Totaal passiva	<u><u>59.021.501</u></u>	<u><u>52.758.310</u></u>

B2 Staat van Baten en Lasten 2021

Baten			
	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
3.1 Rijksbijdragen	60.469.760	52.869.000	51.255.874
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	10.249.514	10.746.000	10.099.239
3.5 Overige baten	<u>1.194.135</u>	<u>695.000</u>	<u>1.186.243</u>
Totaal Baten	71.913.409	64.310.000	62.541.356
Lasten			
	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.1 Personeelslasten	52.644.385	52.059.000	49.346.678
4.2 Afschrijvingen	1.287.102	1.237.000	1.199.980
4.3 Huisvestingslasten	5.288.370	5.476.000	5.033.146
4.4 Overige lasten	<u>7.279.172</u>	<u>7.327.000</u>	<u>7.066.276</u>
Totaal Lasten	66.499.029	66.099.000	62.646.080
Saldo Baten en Lasten	5.414.380	-1.789.000	-104.724
5 Financiële baten en lasten	78.684	72.000	65.342
Resultaat	<u><u>5.493.064</u></u>	<u><u>-1.717.000</u></u>	<u><u>-39.382</u></u>

Een analyse van de verschillen tussen de begroting en de werkelijke baten/lasten is opgenomen in het bestuursverslag.

B3 Kasstroomoverzicht 2021

		2021	2020
	Ref.	EUR	EUR
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Saldo Baten en Lasten		5.414.380	-104.724
Aanpassingen voor aansluiting resultaat:			
Afschrijvingen		1.292.611	1.195.593
Mutaties voorzieningen	2.2	492.661	1.009.174
Veranderingen in werkkapitaal:			
Kortlopende vorderingen (-/-)	1.5	-861.629	1.675.980
Kortlopende schulden	2.4	<u>287.478</u>	<u>899.444</u>
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties		8.348.759	1.323.507
Ontvangen interest		151.447	178.170
Betaalde interest (-/-)		72.763	112.828
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		8.427.443	1.388.849
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investerings in materiële vaste activa (-/-)	1.2	1.328.315	1.911.242
Desinvesterings in materiële vaste activa	1.2	130.537	109.528
Overige investeringen in financiële vaste activa (-/-)	1.3	<u>371.620</u>	<u>-193.123</u>
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-1.569.398	-1.608.591
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Toename langlopende schulden	2.3	1.576	1.538
Aflossing langlopende schulden (-/-)	2.3	11.588	11.234
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-10.012	-9.696
Overige balansmutaties		-	-
Mutatie liquide middelen		<u>6.848.033</u>	<u>-229.438</u>
Liquide middelen per 1-1		32.778.262	
Liquide middelen per 31-12		<u>39.626.295</u>	

B4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemene toelichting

1.1 Activiteiten

De activiteiten van de instelling bestaan voornamelijk uit het verstrekken van primair onderwijs op Christelijke grondslag en het verstrekken van educatie voorafgaand aan de basisschoolperiode.

1.2 Stelselwijzigingen

Er hebben in 2021 geen stelselwijzigingen plaatsgevonden.

1.3 Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van een continuïteitsveronderstelling.

De impact van COVID-19 op de continuïteit van de activiteiten is slechts zeer beperkt.

1.4 Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Er is geen sprake van een verbonden partij.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

1.5 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Onder de investeringen in materiële vaste activa zijn alleen opgenomen de investeringen waarvoor in 2021 geldmiddelen zijn opgeofferd.

1.6 Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

1.7 Financiële instrumenten en risicobeheersing

1.7.1 Valutarisico

De stichting kent geen valutarisico's. Transacties vinden plaats in euro's.

1.7.2 Renterisico

De stichting kent geen rentedragende vorderingen of schulden. Renteontwikkelingen spelen een rol voor liquide middelen aangehouden op spaarrekeningen.

1.7.3 Kredietrisico

De stichting kent beperkte kredietrisico's, omdat er zaken gedaan worden met betrouwbare partijen. Periodiek vindt er een toetsing plaats op de inbaarheid van de vorderingen. Ultimo 2020 is er geen voorziening voor oninbaarheid gevormd.

1.7.4 Investeringsactiviteiten

Uitgaven en inkomsten welke voortvloeien uit het respectievelijk aankopen en verkopen van duurzame middelen.

1.7.5 Financieringsactiviteiten

Inkomsten en uitgaven welke voortvloeien uit het respectievelijk aangaan of aflossen van leningen.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven is door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Deze bepalingen zijn van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

De van het Rijk en gemeente Rotterdam ontvangen subsidiegelden worden ten gunste van reserves gebracht, waarop de uitgaven in mindering komen. Het bestuur van de Stichting beslist op welk moment tekorten in de reserves ten laste van het private vermogen van de Stichting worden gebracht.

De aan derden in rekening gebrachte bedragen administratie en beheer worden tezamen met de daarvoor en daartoe door het bestuur aangewezen subsidiegelden ten gunste van een reserve gebracht waarop de uitgaven in mindering komen.

Ten laste van de opbrengsten uit de exploitatie van de beleggingen en andere baten, worden die kosten verantwoord, die niet ten laste van subsidiegelden kunnen worden gebracht of waarvan het bestuur heeft besloten deze niet ten laste van de subsidiegelden te brengen.

Daarnaast zondert het bestuur uit deze opbrengsten gelden af voor een bepaald doel, die ten gunste van een reserve worden gebracht, waarop de werkelijke uitgaven in mindering komen.

Voorzover niet anders is vermeld, zijn activa en passiva opgenomen tegen verkrijgingsprijs.

Normering topinkomens

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT) is met ingang van 1 januari 2013 van kracht. De WNT is van toepassing op de stichting en wordt nageleefd.

2.2 *Vergelijking met voorgaand jaar*

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn niet gewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.3 *Materiële vaste activa*

De gebouwen en terreinen worden alleen opgenomen indien er sprake is van economisch eigendom. De waardering vindt plaats tegen vervaardigings- of verkrijgingsprijs. De afschrijvingstermijnen voor gebouwen en verbouwingen liggen tussen de 10 en 40 jaar.

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Overige

De materiële vaste activa zijn na eerste waardering gewaardeerd tegen vervaardigings- of verkrijgingsprijs aanschafwaarde verminderd met afschrijvingen op basis van de te verwachte economische levensduur. De activa worden lineair afgeschreven. De afschrijving van de per 1 januari 2005 geactiveerde inventaris zal resultaatneutraal verlopen, omdat de afschrijvingstermijnen ten laste worden gebracht van de herwaarderingsreserve.

Aankopen van boven de 5.000 EUR worden geactiveerd. De afschrijvingstermijnen zijn bepaald voor onderwijsleerpakket op 8 jaar, voor ICT op 5 jaar en voor meubilair op 20 jaar.

Vanaf 2020 worden zonnepanelen geactiveerd met een afschrijvingstermijn van 20 jaar.

De afschrijvingskosten van de materiële vaste activa in balans sluiten niet aan met de afschrijvingskosten volgens de exploitatierekening. Dit wordt veroorzaakt doordat de afschrijvingskosten met betrekking tot het pand Elzendaal ten laste van de voorziening groot onderhoud worden gebracht.

Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Dit jaar hebben zich geen bijzondere waardeverminderingen voorgedaan in de materiële vaste activa.

2.4 *Financiële vaste activa*

De onder financiële vaste activa opgenomen effecten, die bestemd zijn om de uitoefening van de werkzaamheid van de stichting duurzaam te dienen, worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de staat van baten en lasten.

De onder financiële vaste activa opgenomen obligaties die tot de vervaldag zullen worden aangehouden worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen en obligaties gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs en direct verantwoord in de staat van baten en lasten.

Transactiekosten worden verwerkt in de staat van baten en lasten op het moment dat deze zich voordoen.

De financiële vaste activa worden gefinancierd vanuit zowel het privaat als het publiek eigen vermogen.

De financiële vaste activa bestaan uit het duurzaam fondsen mandaat, het duurzaam beleggen mandaat en op de beursverhandelbare obligaties en staan daardoor volledig ter vrije beschikking van de stichting.

2.5 *Vorderingen*

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie.

Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid dienen in mindering te worden gebracht op de boekwaarde van de vordering. De looptijd van de vorderingen is korter als 1 jaar.

2.6 *Liquide middelen*

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden en staan volledig ter vrije beschikking. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

2.7 *Eigen vermogen*

Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves, bestemmingsreserves en een herwaarderingsreserve. Hierin is tevens een segmentatie opgenomen naar publieke en private middelen.

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, welke door het bestuur is aangebracht.

Bestemmingsreserve personeel

Het bestuur heeft de gelden van deze reserve geormerkt voor personele uitgaven.

Bestemmingsreserve NPO

Het bestuur heeft de gelden van deze reserve geormerkt voor uitgaven in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs.

Bestemmingsreserve huisvesting

Het bestuur heeft de gelden van deze reserve geormerkt voor huisvestingsuitgaven.

Bestemmingsreserve onderwijsvernieuwing

Het bestuur heeft de gelden van deze reserve geormerkt voor onderwijsleerpakketuitgaven.

Bestemmingsreserve meubilair

Het bestuur heeft de gelden van deze reserve geormerkt voor meubilair.

Overige exploitatiereserves

Deze reserves betreffen door de gemeente geormerkte subsidies. Vanaf 2021 zijn de nog niet bestede middelen uit de IOP-subsidie hier aan toegevoegd. Deze middelen kunnen vrij worden besteed, maar zijn intern geormerkt voor de bestrijding van achterstanden.

Algemene private reserve

Het bestuur heeft de gelden van deze reserve geormerkt voor de aan het administratiekantoor verbonden uitgaven. Vanaf 2017 zijn hier ook de gelden opgenomen welke gereserveerd zijn ten behoeve van een wensenlijst inzake aanpassingen en inrichting van de peuterspeelzalen.

2.8 *Voorzieningen*

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Pensioenvoorziening

De instelling heeft een toegezegd-pensioenregeling. Onder een toegezegd-pensioenregeling wordt verstaan een regeling waarbij aan de werknemers een pensioen wordt toegezegd, waarvan de hoogte afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De instelling heeft de toegezegd-pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds in de jaarrekening verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. In geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds heeft de instelling geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort, anders dan hogere toekomstige premies. Om deze reden is er geen pensioenvoorziening in de balans opgenomen.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen voor verwachte lasten voor jubilea gedurende het dienstverband van de werknemers.

Voorziening transitievergoedingen

Voor transitievergoedingen bij ontslag wegens bedrijfseconomische omstandigheden of langdurige arbeidsongeschiktheid, kan – indien aan de voorwaarden wordt voldaan – aanspraak worden gemaakt op compensatie bij het UWV (Awf). Voor transitievergoedingen bij overige ontslaggronden die ultimo december reeds bekend zijn wordt een voorziening getroffen.

Voorziening langdurige arbeidsongeschiktheid

De loonkosten van de werknemers waarvan bekend is dat zij niet kunnen terugkeren, worden grotendeels gecompenseerd door de van het UWV te ontvangen uitkeringen. Werknemers die in 2017 ziek zijn geworden vallen onder de stoploss verzekering. Deze verzekering kent een eigen behoud. Voor de werknemers met een reeds bekende WGA-uitkering zijn de toekomstige loonkosten opgenomen.

Voorziening onderhoud

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoegingen aan de voorziening wordt bepaald op basis van de onderhoudsplannen voor binnen- en buitenonderhoud. Vooruitlopend op de verwachte aanscherping van verslaggevingsregels voor de opbouw van de voorziening groot onderhoud is er in 2018 een extra dotatie gedaan, waardoor het saldo in de voorziening per gebouw positief is en blijft voor de komende jaren. Bij de bepaling van de voorziening groot onderhoud ultimo 2020 is gebruik gemaakt van de tijdelijke uitzonderingsbepaling tot en met 2022 conform RJO artikel 4, lid 1c. Zowel in 2021 als in 2020 is op basis van prijsopgaven een extra dotatie gedaan in verband met geplande werkzaamheden welke geen onderdeel zijn van het onderhoudsplan.

2.9 Langlopende schulden

Langlopende schulden worden gewaardeerd tegen reële waarde. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

2.10 Kortlopende schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de staat van baten en lasten als interestlast verwerkt.

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

3.1 Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

3.2 Rijksbijdragen

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

3.3 Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

3.4 Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit baten uit verhuur, detachering en overige baten.

3.5 Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

3.6 Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De instelling heeft een pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte of contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP streeft naar een jaarlijkse verhoging van de pensioenen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkingsgraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De beleidsdekkingsgraad van Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP per 31 december 2021 is 102,8%.

De dekkingsgraad steeg in 2021 ondanks de coronacrisis. Op 1 januari 2022 heeft ABP de tweede van vier stappen van de wijziging (verlaging) van de door DNB voorgeschreven rente doorgevoerd. Het effect van deze wijziging op de dekkingsgraad was een daling van 0,9%-punt.

De dekkingsgraad van een pensioenfonds geeft een indicatie of een pensioenfonds nu en in de toekomst de pensioenen kan uitbetalen. Hij geeft de verhouding weer tussen het beschikbare vermogen (550 miljard EUR) en de verplichtingen van ABP, dat zijn alle huidige en toekomstige pensioenuitkeringen (499 miljard EUR).

Voor pensioenverhoging is een beleidsdekkingsgraad van 110% vereist.

De financiële positie van het fonds is verbeterd. Het te snel terugdraaien van de monetaire steun van de centrale banken, bijvoorbeeld in reactie op sterk oplopende inflatie, blijft het belangrijkste marktrisico voor ABP. Dat zou de waarde van de beleggingsportefeuille doen afnemen. Maar dit risico heeft ook een positieve kant omdat door rentestijging de waarde van de uit te keren pensioenen daalt. Als de beleggingen harder zouden dalen dan de waarde van de verplichtingen, kan de financiële positie van het fonds verzwakken. Ook nieuwe ervaringen van de coronapandemie blijven uiteraard een risico.

2021 was het laatste jaar waarin ABP een paritair bestuur kende. Vanaf 1 januari 2022 heeft ABP een zogenaamd omgekeerd gemend bestuursmodel. Met drie fulltime uitvoerend bestuurders en een nietuitvoerend bestuur wil ABP efficiënter en slagvaardiger opereren en tegelijk de vertegenwoordiging van werknemers, werkgevers en gepensioneerden goed vormgeven.

3.7 Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

B5 Toelichting op de te onderscheiden posten van de balans

Vaste activa

1.2	Materiële vaste activa	Aanschaf prijs 1-1-2021 EUR	Afschrijvingen cumulatief 1-1-2021 EUR	Boekwaarde 1-1-2021 EUR	Investerings EUR	Aanschafprijs desinvesteringen EUR	Afschrijvingen EUR	Afschrijvingen op desinvesteringen EUR	Overige mutaties EUR	Aanschaf prijs 31-12-2021 EUR	Afschrijvingen cumulatief 31-12-2021 EUR	Boekwaarde 31-12-2021 EUR
1.2.1	Gebouwen en terreinen	1.641.967	1.030.977	610.990	-	222.500	39.847	109.025		1.419.467	961.799	457.668
1.2.2	Inventaris en apparatuur	10.276.563	5.626.922	4.649.641	1.162.194	572.524	949.775	557.188		10.866.233	6.019.509	4.846.724
1.2.3	Andere vaste bedrijfsmiddelen	3.865.228	2.597.820	1.267.408	166.121	625.446	302.989	623.720		3.405.903	2.277.089	1.128.814
	Materiële vaste activa	15.783.758	9.255.719	6.528.039	1.328.315	1.420.470	1.292.611	1.289.933	-	15.691.603	9.258.397	6.433.206

De boekwaarde van de desinvesteringen bedroeg 130.537 EUR, waarvan 113.475 EUR betrekking heeft op het gebouw. Het boekverlies op de inventaris en vaste bedrijfsmiddelen is opgenomen onder de afschrijvingslasten. Het gebouw is verkocht voor een hoger bedrag dan de boekwaarde.

Toelichting bij post: Gebouwen en terreinen

Panden voor zover niet opgenomen in de materiële vaste activa zijn economisch eigendom van de gemeente.

OZB-waarde gebouwen en terreinen	Bedrag EUR	Peildatum	geen OZB-waarde, omdat het een gedeelte van een gebouw betreft:
Elzendaal 15	896.000	1-1-2021	Uitbreiding Watersweg 7
Utrechtsestraat 22a	212.000	1-1-2021	Lokalen Noorderhagen 80
Prinses Margrietlaan 40b	343.000	1-1-2021	Lokalen Putselaan 184
Koninginneweg 44	295.000	1-1-2021	Lokalen Herenoord 10
Hilleliet 126	904.000	1-1-2021	
Johannes Brandstraat 3-7	1.880.000	1-1-2021	
Zuidpolderstraat 57	797.000	1-1-2021	
Totaal	5.327.000		

1.3	Financiële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2021	Investerings en verstrekte leningen	Desinvesteringen en afgeloste leningen	Overige mutaties	Boekwaarde 31-12-2021	
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	
1.3.6	Effecten	7.774.648	2.519.703	2.148.083	-650.000	7.496.268	
1.3.7	Overige vorderingen	454	-	-	-	454	
	Financiële vaste activa	<u>7.775.102</u>	<u>2.519.703</u>	<u>2.148.083</u>	<u>-650.000</u>	<u>7.496.722</u>	
	Uitsplitsing					Koerswaarde per 31-12-2021	
1.3.6.1	Aandelen	-	-	-	-	-	-
1.3.6.2	Nederlandse staatsobligaties	90.756	-	-	-	90.756	98.507
1.3.6.3a	Overige obligaties	5.489.278	-	998.000	-650.000	3.841.278	4.282.302
1.3.6.4	Overige effecten	2.194.614	2.519.703	1.150.083	-	3.564.234	4.240.638
	Effecten	<u>7.774.648</u>	<u>2.519.703</u>	<u>2.148.083</u>	<u>-650.000</u>	<u>7.496.268</u>	<u>8.621.447</u>

Onder de overige mutaties bij overige obligaties zijn voor 650.000 EUR leningen opgenomen met een kortere resterende looptijd dan 1 jaar, welke worden gepresenteerd onder kortlopende effecten.

Vorderingen

1.4	Vorderingen	31-12-2021 EUR	31-12-2020 EUR
1.4.1	Debiteuren	582.117	514.844
1.4.2	OCW	2.272.116	2.197.277
1.4.3	Overige overheden	1.227.332	2.264.251
1.4.5	Overige vorderingen	13.416	5.993
1.4.6	Overlopende activa	720.297	694.542
	Vorderingen	<u>4.815.278</u>	<u>5.676.907</u>
	Uitsplitsing		
1.4.6.1	Vooruitbetaalde kosten	662.123	615.571
1.4.6.2	Verstrekte voorschotten	-	721
1.4.6.3	Overige overlopende activa	58.174	78.250
	Overlopende activa	<u>720.297</u>	<u>694.542</u>

Toelichting bij post: Debiteuren

Dit betreffen voornamelijk vorderingen ivm subsidies, huren en voorgeschooten kosten.

Toelichting bij post: OCW

Dit betreft de vordering als gevolg van het betalingsritme voor de personele vergoeding en de vergoeding asielzoekerskinderen .

Toelichting bij post: Overige overheden

Dit betreft een vordering op de gemeente Rotterdam ivm (ver)bouwprojecten en subsidies (o.a. VVE en ROB). Eind 2021 zijn er minder voorgeschooten kosten ivm (ver)bouwprojecten dan eind 2020.

Toelichting bij post: Overige overlopende activa

Dit betreft de te vorderen rente op de spaarrekeningen en obligaties.

De meeste kortlopende vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar.

Kortlopende effecten

1.5	Kortlopende effecten	31-12-2021 EUR	31-12-2020 EUR
1.5.1	Kortlopende overige obligaties	650.000	-
	Kortlopende effecten	<u>650.000</u>	<u>-</u>

Liquide middelen

1.6	Liquide middelen	31-12-2021 EUR	31-12-2020 EUR
1.6.1	Kasmiddelen	9.542	8.569
1.6.2	Tegoeden op bank- en girorekeningen	5.406.594	8.522.100
1.6.3	Schatkistbankieren	34.210.159	24.247.593
	Liquide middelen	<u>39.626.295</u>	<u>32.778.262</u>

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

Eigen vermogen

2.1 Eigen vermogen

	Stand 1-1-2020 EUR	Resultaat 2020 EUR	Stand 1-1-2021 EUR	Resultaat 2021 EUR	Overige mutaties EUR	Stand 31-12-2021 EUR
2.1.1 Algemene reserve	-	-	-	-	-	-
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	25.069.187	-25.085	25.044.102	5.471.503	-	30.515.605
2.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	1.009.440	-20.543	988.897	-54.220	-	934.677
2.1.4 Herwaarderingsreserve	299.236	-59.847	239.389	-59.847	-	179.542
2.1.5 Statutaire reserves (privaat)	8.682.887	66.093	8.748.980	135.628	-	8.884.608
Eigen vermogen	<u>35.060.750</u>	<u>-39.382</u>	<u>35.021.368</u>	<u>5.493.064</u>	<u>-</u>	<u>40.514.432</u>
Uitsplitsing						
2.1.2.N Reserve personeel	17.454.954	524.754	17.979.708	2.418.957	-	20.398.665
Reserve NPO	-	-	-	1.421.989	-	1.421.989
Reserve huisvestingsbeleid	2.486.168	-91.574	2.394.594	-259.005	-	2.135.589
Reserve onderwijsvernieuwingen	2.777.316	391.480	3.168.796	172.645	-	3.341.441
Reserve meubilair	1.215.764	183.206	1.398.970	167.540	-	1.566.510
Reserve overige expl.reserves	1.134.985	-1.032.951	102.034	1.549.377	-	1.651.411
Bestemmingsreserve (publiek)	<u>25.069.187</u>	<u>-25.085</u>	<u>25.044.102</u>	<u>5.471.503</u>	<u>-</u>	<u>30.515.605</u>
Uitsplitsing						
2.1.3.N Algemene private reserves	1.009.440	-20.543	988.897	-54.220	-	934.677
Bestemmingsreserve (privaat)	<u>1.009.440</u>	<u>-20.543</u>	<u>988.897</u>	<u>-54.220</u>	<u>-</u>	<u>934.677</u>

Een toelichting ten aanzien van de doelstelling van de diverse bestemmingsreserves is opgenomen in de grondslagen.

De statutaire reserve bestaat uit het private stichtingskapitaal.

In de publieke bestemmingsreserves is een bedrag opgenomen bedoeld voor toekomstige afschrijvingen van totaal 1.503.260 EUR resp. 1.441.231 EUR per ultimo 2021 resp. 2020. In de overige exploitatiereserves is een bedrag opgenomen van 693.830 EUR vanwege niet bestede IOP-subsidie. Deze subsidie kan vrij worden besteed omdat de doelstelling voor de subsidie, zijnde 85% vd leerlingen bereikt, is behaald, maar is door het bestuur geormerkt voor inzet ter bestrijding van onderwijsachterstanden.

Voorzieningen en Langlopende schulden

2.2 Voorzieningen

	Stand 1-1-2021 EUR	Dotaties EUR	Onttrekkingen EUR	Vrijval EUR	Stand per 31-12-21 EUR	Kortlopend deel <1 jaar EUR	Langlopend deel >1 jaar EUR
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	721.643	61.599	112.873	-	670.369	68.800	601.569
2.2.2 Voorziening groot onderhoud	8.821.329	2.028.000	1.412.979	-	9.436.350	826.175	8.610.175
2.2.3 Overige voorzieningen	507.620	162.394	226.245	7.235	436.534	92.075	344.459
Voorzieningen	10.050.592	2.251.993	1.752.097	7.235	10.543.253	987.050	9.556.203
Uitsplitsing							
2.2.1.1 Voorziening jubilea	435.490	61.599	35.719	-	461.370	28.000	433.370
2.2.1.2 Voorziening langdurige arbeidsongeschiktheid	286.153	-	77.154	-	208.999	40.800	168.199
	721.643	61.599	112.873	-	670.369	68.800	601.569
Uitsplitsing							
2.2.3.1 Voorziening schoolpleinen	152.644	97.100	113.614		136.130	63.000	73.130
2.2.3.2 Voorziening onderhoud eigendomsgebouwen	354.976	65.294	112.631	7.235	300.404	29.075	271.329
	507.620	162.394	226.245	7.235	436.534	92.075	344.459

2.3 Langlopende schulden

	Stand 1-1-2021 EUR	Aangegane leningen EUR	Aflossingen EUR	Stand per 31-12-2021 EUR	Kortlopend deel <1 jaar EUR	Langlopend deel ≥ 1 en ≤ 5 jaar EUR	Langlopend deel >5 jaar EUR
2.3.1 Overige langlopende schulden	49.949	1.576	11.588	39.937	8.236	22.644	9.057
Langlopende schulden	49.949	1.576	11.588	39.937	8.236	22.644	9.057

Toelichting bij post: Overige langlopende schulden

De langlopende schulden betreffen het spaarverlof. De aflossing hangt samen met de opname van verlofuren van betreffende werknemers.

Kortlopende schulden

2.4	Kortlopende schulden	31-12-2021 EUR	31-12-2020 EUR
2.4.1	Crediteuren	2.239.863	1.836.176
2.4.2	OCW	-	594.114
2.4.3	Belastingen en premies sociale verzekeringen	2.543.009	1.982.528
2.4.4	Schulden terzake van pensioenen	664.621	588.710
2.4.5	Overige kortlopende schulden	-	-
2.4.6	Overlopende passiva	<u>2.476.386</u>	<u>2.634.873</u>
	Kortlopende schulden	<u><u>7.923.879</u></u>	<u><u>7.636.401</u></u>
	Uitsplitsing		
2.4.3.1	Loonheffing	2.506.648	1.976.190
2.4.3.2	Omzetbelasting	<u>36.361</u>	<u>6.338</u>
	Belastingen en premies sociale verzekeringen	<u><u>2.543.009</u></u>	<u><u>1.982.528</u></u>
	Uitsplitsing		
2.4.6.1	Vooruitontvangen termijnen	225.321	94.342
2.4.6.2	Vakantiegeld en -dagen	1.658.761	1.479.912
2.4.6.3	Accountants- en administratiekosten	50.775	54.950
2.4.6.4	Overige	<u>541.529</u>	<u>1.005.669</u>
	Overlopende passiva	<u><u>2.476.386</u></u>	<u><u>2.634.873</u></u>

Toelichting bij post: OCW

In 2020 betreft dit nog te besteden subsidie voor de inhaal- en ondersteuningsprogramma's. De subsidie is verantwoord bij Dus-I. Het deelnemerspercentage van 85% is behaald, zodat er in 2021 geen sprake is van een schuld.

Toelichting bij post: Vooruitontvangen termijnen

De vooruitontvangen termijnen voor 2021 betreffen voornamelijk de subsidie Rotterdams Goud, welke is ontvangen voor 2021/2023, en een subsidie doorstroomprogramma Kansengelijkheid voor schooljaar 21/22. Tevens bevat deze post de vooruitontvangen ouderbijdragen inzake de kinderopvang resp. 25.695 EUR en 17.444 EUR.

Alle kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar.

Model G Verantwoording subsidies

G1 Subsidies waarbij het eventueel niet aangewende deel van de subsidie, mits de activiteiten volledig zijn uitgevoerd, kan worden besteed aan andere activiteiten waarvoor bekostiging wordt verstrekt

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Toewijzing datum	De activiteiten zijn ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond	
			Ja/Nee	
Subsidie zij-instroom	1189610	december	ja	10QX
Subsidie zij-instroom	1183647	november	ja	08VN
Subsidie zij-instroom	1183684	november	ja	13NA
Subsidie zij-instroom	1158962	juni	ja	10QX
Subsidie zij-instroom	1158969	juni	ja	09YO
Subsidie zij-instroom	1158972	juni	ja	10MY
Subsidie zij-instroom	1158974	juni	ja	13NA
Subsidie zij-instroom	1159225	juni	ja	13NA
Subsidie voor studieverlof	1165301	augustus	ja	10MY
Subsidie voor studieverlof	1165942	augustus	ja	20KH
Subsidie voor studieverlof	1177208	september	ja	10QX
Rotterdams Goud	1176403	december	nee	via DUS-I
Inhaal- en ondersteuningsprogramma IOP-47595 - PO		2020+2021	ja	via DUS-I

Totaal

G2 Subsidies met verrekeningsclausule

G2A Subsidies die uitsluiten mogen worden aangewend voor het doel waarvoor de subsidie is verstrekt, aflopend per ultimo verslagjaar:

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Subsidiebate ontvangen t/m vorig boekjaar	Subsidiabele kosten t/m vorig boekjaar	Saldo per 1- 1-2021	Ontvangen in 2021	Subsidiabele kosten 2021	Totaal saldo per 31-12- 2021
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Totaal			-	-	-	-	-	-	-

G2B Subsidies die uitsluiten mogen worden aangewend voor het doel waarvoor de subsidie is verstrekt, doorlopend tot in een volgend verslagjaar:

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Subsidiebate ontvangen t/m vorig boekjaar	Subsidiabele kosten t/m vorig boekjaar	Saldo per 1- 1-2021	Ontvangen in 2021	Subsidiabele kosten 2021	Totaal saldo per 31-12- 2021
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Totaal			-	-	-	-	-	-	-

B6 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Contracten

betreft			Einddatum	kosten 2021 EUR
CSU	schoonmaak	conform aanbesteding	31-12-2021	452.293
VLS	schoonmaak	conform aanbesteding	31-12-2021	262.449
Gom	schoonmaak	conform aanbesteding	31-12-2021	395.370
DVEP	elektriciteit + gas	conform aanbesteding	31-12-2025	808.152

De contracten voor schoonmaak zijn in 2021 aanbesteed voor de periode 1-2-2022 t/m 31-1-2026 en zijn gegund aan CSU en Breedweer met een contractwaarde van respectievelijk 841.950 EUR en 400.195 EUR per jaar.

De overige doorlopende contracten hebben individueel een jaarlast van minder dan € 100.000.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

De regeling duurzame inzetbaarheid treedt conform artikel 8A.1 in op 1 oktober 2014. Wanneer er sprake is van een vooraf ingediend plan voor verlof dan dient hier een voorziening voor te worden gevormd.

Sinds oktober 2014 heeft het bestuur geen verzoeken ontvangen van 57-plussers die hun uren duurzame inzetbaarheid willen sparen, daarom is er geen voorziening gevormd.

Eigen risicodrager WGA

In het kader van het eigenrisicodragerschap voor de regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) wordt een garantie verlangd door de Belastingdienst. Deze garantiefaciliteit wordt ter beschikking gesteld door Nationale Borg. Als voorwaarde voor deze garantie werd een bankgarantie gevraagd voor een bedrag van 260.000 EUR voor 2017 en het uitlooprisico (2017 t/m 2023). Deze bankgarantie was afgesloten bij de ABN-Amrobank en is in de loop van 2017 beëindigd omdat Nationale Borg onze financiële situatie als voldoende heeft beoordeeld zodat geen aanvullende garantie meer verplicht is.

Vanaf 2018 is een nieuwe verzekering afgesloten bij Loyalis, gekozen is voor een conventionele verzekering zodoende ligt het risico nu bij de verzekeraar. In 2020 is via aanbesteding een nieuwe verzekeraar worden gezocht. Dit is weer Loyalis geworden voor de periode 1-1-2021 t/m 31-12-2023.

B7 Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten

Baten

Overheidsbijdragen

3.1	Rijksbijdragen	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	55.552.694	49.834.000	48.766.303
3.1.2	Overige subsidies OCW	3.519.949	2.785.000	2.172.123
3.1.3.2	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	1.397.117	250.000	317.448
	Rijksbijdragen	<u>60.469.760</u>	<u>52.869.000</u>	<u>51.255.874</u>

3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
3.2.2	Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies	10.249.514	10.746.000	10.099.239
	Ov overheidsbijdr. en -subsidies	<u>10.249.514</u>	<u>10.746.000</u>	<u>10.099.239</u>

Andere baten

3.5	Overige baten	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
3.5.1	Verhuur	422.263	400.000	399.305
3.5.6	Overige	771.872	295.000	786.938
	Overige baten	<u>1.194.135</u>	<u>695.000</u>	<u>1.186.243</u>

Lasten

4.1	Personeelslasten	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.1.1	Lonen en salarissen	49.149.142	47.363.450	47.134.841
4.1.2	Overige personele lasten	4.188.394	5.404.550	3.044.740
4.1.3	Af: uitkeringen	693.151	709.000	832.903
	Personeelslasten	<u>52.644.385</u>	<u>52.059.000</u>	<u>49.346.678</u>
	Uitsplitsing			
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	36.791.373		35.260.634
4.1.1.2a	Sociale lasten	5.521.596		5.425.197
4.1.1.2b	Premie participatiefonds	1.044.767		1.306.739
4.1.1.2c	Premie vervangingsfonds	16.328		35.692
4.1.1.3	Pensioenpremies	5.775.078		5.106.579
	Lonen en salarissen	<u>49.149.142</u>		<u>47.134.841</u>
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	25.880	-	8.640
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	2.414.132	3.620.000	2.047.964
4.1.2.3	Overig	1.748.382	1.784.550	988.136
	Overige personele lasten	<u>4.188.394</u>	<u>5.404.550</u>	<u>3.044.740</u>
	Het gemiddeld aantal FTE's is	683,89		667,81
	waarvan in het buitenland	-		-
4.2	Afschrijvingen	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.2.2	Materiële vaste activa	<u>1.287.102</u>	<u>1.237.000</u>	<u>1.199.980</u>
	Afschrijvingen	<u>1.287.102</u>	<u>1.237.000</u>	<u>1.199.980</u>
4.3	Huisvestingslasten	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.3.1	Huur	42.125	42.000	42.058
4.3.3	Onderhoud	838.611	1.087.130	531.604
4.3.4	Energie en water	867.730	965.115	868.809
4.3.5	Schoonmaakkosten	1.299.700	1.338.955	1.316.780
4.3.6	Heffingen	108.845	113.000	95.863
4.3.8	Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	2.093.295	1.906.000	2.156.024
4.3.7	Overige	38.064	23.800	22.008
	Huisvestingslasten	<u>5.288.370</u>	<u>5.476.000</u>	<u>5.033.146</u>

4.4 Overige lasten

	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.4.1 Administratie en beheerslasten	669.575	618.000	681.808
4.4.2a Inventaris, apparatuur	1.070.388	1.001.280	803.822
4.4.2b Leermiddelen	1.404.822	1.154.340	1.030.889
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen	94.434	-	110.000
4.4.4 Overige	4.039.953	4.553.380	4.439.757
4.4.5 Buitengewone lasten	-	-	-
Overige lasten	<u>7.279.172</u>	<u>7.327.000</u>	<u>7.066.276</u>

Financieel

5	Financiële baten en lasten	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
5.1	Rentebaten	130.243	130.000	154.191
5.3	Waardeveranderingen fin. vaste activa en effecten	-	-	-
5.4	Overige opbrengsten fin. vaste activa en effecten	21.204	22.000	23.979
5.5	Rentelasten (-/-)	<u>72.763</u>	<u>80.000</u>	<u>112.828</u>
	Financiële baten en lasten	<u><u>78.684</u></u>	<u><u>72.000</u></u>	<u><u>65.342</u></u>

Resultaat

Resultaat voor mutatie reserves	<u>5.493.064</u>	<u>-1.717.000</u>	<u>-39.382</u>

B7 Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten

Baten		PO	Kinderopvang	Totaal
Overheidsbijdragen				
3.1	Rijksbijdragen	2021 EUR	2021 EUR	2021 EUR
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	55.552.694	-	55.552.694
3.1.2	Overige subsidies OCW	3.519.949	-	3.519.949
3.1.3.2	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	1.397.117	-	1.397.117
	Rijksbijdragen	<u>60.469.760</u>	<u>-</u>	<u>60.469.760</u>
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	2021 EUR	2021 EUR	2021 EUR
3.2.2	Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies	7.466.445	2.783.069	10.249.514
	Ov overheidsbijdr. en -subsidies	<u>7.466.445</u>	<u>2.783.069</u>	<u>10.249.514</u>
Andere baten				
3.5	Overige baten	2021 EUR	2021 EUR	2021 EUR
3.5.1	Verhuur	422.263	-	422.263
3.5.6	Overige	771.872	-	771.872
	Overige baten	<u>1.194.135</u>	<u>-</u>	<u>1.194.135</u>

Lasten

		PO	Kinderopvang	Totaal
		2021 EUR	2021 EUR	2021 EUR
4.1	Personeelslasten			
4.1.1	Lonen en salarissen	46.772.568	2.376.574	49.149.142
4.1.2	Overige personele lasten	4.158.755	29.639	4.188.394
4.1.3	Af: uitkeringen	693.151	-	693.151
	Personeelslasten	<u>50.238.172</u>	<u>2.406.213</u>	<u>52.644.385</u>
	Uitsplitsing			
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	35.012.350	1.779.023	36.791.373
4.1.1.2	Sociale lasten	5.255.564	266.032	5.521.596
	Premie participatiefonds	993.292	51.475	1.044.767
	Premie vervangingsfonds	15.534	794	16.328
4.1.1.3	Pensioenpremies	5.495.828	279.250	5.775.078
	Lonen en salarissen	<u>46.772.568</u>	<u>2.376.574</u>	<u>49.149.142</u>
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	25.880	-	25.880
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	2.414.132	-	2.414.132
4.1.2.3	Overig	1.718.743	29.639	1.748.382
	Overige personele lasten	<u>4.158.755</u>	<u>29.639</u>	<u>4.188.394</u>
	Het gemiddeld aantal FTE's is	646,5	37,39	683,89
	waarvan in het buitenland	-	-	-
4.2	Afschrijvingen			
		2021 EUR	2021 EUR	2021 EUR
4.2.2	Materiële vaste activa	<u>1.263.692</u>	<u>23.410</u>	<u>1.287.102</u>
	Afschrijvingen	<u>1.263.692</u>	<u>23.410</u>	<u>1.287.102</u>
4.3	Huisvestingslasten			
		2021 EUR	2021 EUR	2021 EUR
4.3.1	Huur	42.125	-	42.125
4.3.3	Onderhoud	792.006	46.605	838.611
4.3.4	Energie en water	838.613	29.117	867.730
4.3.5	Schoonmaakkosten	1.251.873	47.827	1.299.700
4.3.6	Heffingen	108.845	-	108.845
4.3.8	Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	2.093.295	-	2.093.295
4.3.7	Overige	38.064	-	38.064
	Huisvestingslasten	<u>5.164.821</u>	<u>123.549</u>	<u>5.288.370</u>

		PO	Kinderopvang	Totaal
Lasten (vervolg)				
4.4	Overige lasten	2021 EUR	2021 EUR	2021 EUR
4.4.1	Administratie en beheerslasten	560.583	108.992	669.575
4.4.2a	Inventaris, apparatuur	1.036.593	33.795	1.070.388
4.4.2b	Leermiddelen	1.350.921	53.901	1.404.822
4.4.3	Dotatie overige voorzieningen	94.434	-	94.434
4.4.4	Overige	4.027.206	12.747	4.039.953
4.4.5	Buitengewone lasten	-	-	-
	Overige lasten	<u>7.069.737</u>	<u>209.435</u>	<u>7.279.172</u>

Financieel

5	Financiële baten en lasten	2021 EUR	2021 EUR	2021 EUR
5.1	Rentebaten	130.243	-	130.243
5.3	Waardeveranderingen fin. vaste activa en effecten	-	-	-
5.4	Overige opbrengsten fin. vaste activa en effecten	21.204	-	21.204
5.5	Rentelasten (-/-)	<u>71.481</u>	<u>1.282</u>	<u>72.763</u>
	Financiële baten en lasten	<u>79.966</u>	<u>-1.282</u>	<u>78.684</u>

B8 Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten per sector

Baten primair onderwijs

Overheidsbijdragen

3.1	Rijksbijdragen	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	55.552.694	49.834.000	48.766.303
3.1.2	Overige subsidies OCW	3.519.949	2.785.000	2.172.123
3.1.3.2	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV Rijksbijdragen	1.397.117 <u>60.469.760</u>	250.000 <u>52.869.000</u>	317.448 <u>51.255.874</u>

3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
3.2.2	Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies Ov overheidsbijdr. en -subsidies	7.466.445 <u>7.466.445</u>	7.961.125 <u>7.961.125</u>	7.271.410 <u>7.271.410</u>

Andere baten

3.5	Overige baten	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
3.5.1	Verhuur	422.263	400.000	399.305
3.5.6	Overige Overige baten	771.872 <u>1.194.135</u>	295.000 <u>695.000</u>	786.938 <u>1.186.243</u>

Lasten primair onderwijs

4.1	Personeelslasten	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.1.1	Lonen en salarissen	46.772.568	45.019.865	44.690.803
4.1.2	Overige personele lasten	4.158.755	5.370.000	3.023.595
4.1.3	Af: uitkeringen	693.151	709.000	832.903
	Personeelslasten	<u>50.238.172</u>	<u>49.680.865</u>	<u>46.881.495</u>
	Uitsplitsing			
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	35.012.350		33.432.298
4.1.1.2	Sociale lasten	5.255.564		5.141.279
	Premie participatiefonds	993.292		1.241.392
	Premie vervangingsfonds	15.534		34.042
4.1.1.3	Pensioenpremies	5.495.828		4.841.792
	Lonen en salarissen	<u>46.772.568</u>		<u>44.690.803</u>
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	25.880	-	8.640
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	2.414.132	3.620.000	2.046.483
4.1.2.3	Overig	1.718.743	1.750.000	968.472
	Overige personele lasten	<u>4.158.755</u>	<u>5.370.000</u>	<u>3.023.595</u>
	Het gemiddeld aantal FTE's is	646,5		630,04
	waarvan in het buitenland	-		-
4.2	Afschrijvingen	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.2.2	Materiële vaste activa	<u>1.263.692</u>	<u>1.237.000</u>	<u>1.181.046</u>
	Afschrijvingen	<u>1.263.692</u>	<u>1.237.000</u>	<u>1.181.046</u>
4.3	Huisvestingslasten	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.3.1	Huur	42.125	42.000	42.058
4.3.3	Onderhoud	792.006	1.040.550	446.815
4.3.4	Energie en water	838.613	936.000	816.075
4.3.5	Schoonmaakkosten	1.251.873	1.298.200	1.238.861
4.3.6	Heffingen	108.845	113.000	95.863
4.3.8	Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	2.093.295	1.906.000	2.156.024
4.3.7	Overige	38.064	23.800	22.008
	Huisvestingslasten	<u>5.164.821</u>	<u>5.317.550</u>	<u>4.817.704</u>

4.4 Overige lasten

	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.4.1 Administratie en beheerslasten	560.583	513.385	589.246
4.4.2a Inventaris, apparatuur	1.036.593	946.945	798.116
4.4.2b Leermiddelen	1.350.921	1.085.000	1.001.816
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen	94.434	-	110.000
4.4.4 Overige	4.027.206	4.491.380	4.404.949
4.4.5 Buitengewone lasten	-	-	-
Overige lasten	<u>7.069.737</u>	<u>7.036.710</u>	<u>6.904.127</u>
Specificatie honorarium			
4.4.1.1 Onderzoek van de jaarrekening	47.142		46.585
4.4.1.2 Andere controleopdrachten	28.858		28.617
4.4.1.3 Adviesdiensten op fiscaal terrein	6.220		9.494
4.4.1.4 Andere niet-controlediensten	<u>22.990</u>		-
Accountantslasten	<u>105.210</u>		<u>84.696</u>

Financieel primair onderwijs

5	Financiële baten en lasten	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
5.1	Rentebaten	130.243	130.000	154.183
5.3	Waardeveranderingen fin. vaste activa en effecten	-	-	-
5.4	Overige opbrengsten fin. vaste activa en effecten	21.204	22.000	23.979
5.5	Rentelasten (-/-)	<u>71.481</u>	<u>80.000</u>	<u>111.756</u>
	Financiële baten en lasten	<u><u>79.966</u></u>	<u><u>72.000</u></u>	<u><u>66.406</u></u>

Bestemming exploitatiesaldo primair onderwijs

Resultaat voor mutatie reserves	5.473.884	-4.439
Overige mutaties	-	-
t.g.v. herwaarderingsreserve	-59.847	-59.847
t.g.v. bestemmingsreserves exploitatie	1.611.377	-514.896
t.g.v. bestemmingsreserve NPO	1.421.989	-
t.g.v. bestemmingsreserves personeel	2.418.957	524.754
t.g.v. algemene private reserves	<u>-54.220</u>	<u>-20.543</u>
	<u>5.338.256</u>	<u>-70.532</u>
t.g.v. private Statutaire reserve	<u><u>135.628</u></u>	<u><u>66.093</u></u>

B8 Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten per sector

Baten kinderopvang

	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
3.1 Rijksbijdragen	-	-	-
3.2.2 Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies	2.783.069	2.784.875	2.827.829
3.5.6 Overige baten	-	-	-
Totaal baten	<u>2.783.069</u>	<u>2.784.875</u>	<u>2.827.829</u>

Lasten kinderopvang

	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
4.1.1 Lonen en salarissen	2.376.574	2.343.585	2.444.038
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	-	-	1.481
4.1.2.3 Overige personele lasten	29.639	34.550	19.664
4.2.2 Afschrijvingen Materiële vaste activa	23.410	-	18.934
4.3.1 Huur	-	-	-
4.3.3 Onderhoud	46.605	46.580	84.789
4.3.4 Energie en water	29.117	29.115	52.734
4.3.5 Schoonmaakkosten	47.827	40.755	77.919
4.4.1 Administratie en beheerslasten	108.992	104.615	92.562
4.4.2a Inventaris, apparatuur	33.795	54.335	5.706
4.4.2b Leer- en hulpmiddelen	53.901	69.340	29.073
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen	-	-	-
4.4.4 Overige lasten	12.747	62.000	34.808
Totaal lasten	<u>2.762.607</u>	<u>2.784.875</u>	<u>2.861.708</u>

Financieel kinderopvang

	2021 EUR	Begroot 2021 EUR	2020 EUR
5.1 Rentebaten	-	-	8
5.5 Rentelasten (-/-)	1.282	-	1.072
Financiële baten en lasten	<u>-1.282</u>	<u>-</u>	<u>-1.064</u>

Bestemming exploitatiesaldo kinderopvang

Resultaat voor mutatie reserves	19.180	-	-34.943
t.g.v. herwaarderingsreserve	-	-	-
t.g.v. bestemmingsreserves exploitatie	19.180	-	-34.943
t.g.v. bestemmingsreserves personeel	-	-	-
t.l.v. bestemmingsreserve Pernis	-	-	-
t.g.v. algemene private reserves	-	-	-
	<u>19.180</u>		<u>-34.943</u>
t.g.v. private Statutaire reserve	-	-	-

B9 Overzicht verbonden partijen

Model E: Verbonden partijen

Verbonden partij, meerderheidsdeelneming

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Contract-onderwijs	Contract-onderzoek	Onroeren de zaken	Overige	Eigen vermogen 31-12-2021 EUR	Resultaat jaar 2021 EUR	Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
n.v.t.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Verbonden partij, minderheidsdeelneming

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Contract-onderwijs	Contract-onderzoek	Onroeren de zaken	Overige	Deelname %
n.v.t.	-	-	-	-	-	-	-

Verbonden partij met belang in bevoegd gezag

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Contract-onderwijs	Contract-onderzoek	Onroeren de zaken	Overige	Deelname %
St. voor I.C.B.O. te Rotterdam eo	stichting	Rotterdam	Nee	Nee	Nee	Ja	50

Toelichting op verbonden partijen:

De 2 leden van het College van Bestuur zijn lid van het bestuur van de stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam e.o.. De overige 2 bestuursleden van de stichting I.C.B.O. zijn bestuurders van de Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs.

Samenwerkingsverband

In het kader van Passend Onderwijs is PCBO aangesloten bij het Samenwerkingsverband PPO Rotterdam.

B10 Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen

WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

4.1 Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

Vermelding alle bestuurders met dienstbetrekking

Gegevens 2021

Functie	Voorzitter (J/N) Naam		Aanvang functie	Einde functie	Omvang dienst- verband in Fte	Maximale bezoldiging 2021	Beloningen	Beloningen betaalbaar op termijn 2021	Onverschuldigd betaald en niet terugontvangen bedrag 2021	Totaal van bezoldiging 2021	Overschrijding maximale bezoldiging 2021
							2021 plus belastbare onkostenver- goedingen				
Voorzitter College van Bestuur	J	Middelkoop, D	1-1-2021	31-12-2021	1,0000	163.000	132.432	22.393	-	154.825	nvt
Lid College van Bestuur	N	Monster, P	1-1-2021	31-12-2021	1,0000	163.000	138.781	22.393	-	161.174	nvt

Gegevens 2020

Functie	Voorzitter (J/N) Naam		Aanvang functie	Einde functie	Omvang dienst- verband in Fte	Maximale bezoldiging 2020	Beloningen	Beloningen betaalbaar op termijn 2020	Onverschuldigd betaald en niet terugontvangen bedrag 2020	Totaal van bezoldiging 2020	Overschrijding maximale bezoldiging 2020
							2020 plus belastbare onkostenver- goedingen				
Voorzitter College van Bestuur	J	Middelkoop, D	1-1-2020	31-12-2020	1,0000	170.000	133.592	20.587	-	154.179	nvt
Lid College van Bestuur	N	Monster, P	1-1-2020	31-12-2020	1,0000	170.000	139.940	20.587	-	160.527	nvt

Vermelding alle toezichthouders

Gegevens 2021

Functie	Voorzitter (J/N)	Naam	Aanvang functie	Einde functie	Maximale bezoldiging 2021	Bezoldiging 2021	Onverschuldigd betaald en niet terugontvangen bedrag 2021	Totaal van bezoldiging 2021	Overschrijding maximale bezoldiging 2021
Voorzitter Raad van Toezicht	J	Molenkamp, JM	1-1-2021	31-12-2021	24.450	5.750	-	5.750	nvt
Lid Raad van Toezicht	N	Groenewegen, NE	1-1-2021	31-12-2021	16.300	2.071	-	2.071	nvt
Lid Raad van Toezicht	N	de Bruijn, HWJJ	1-1-2021	31-12-2021	16.300	3.900	-	3.900	nvt
Lid Raad van Toezicht	N	ter Maaten, J	1-1-2021	31-12-2021	16.300	3.071	-	3.071	nvt
Lid Raad van Toezicht	N	Rietbergen, MPG	1-1-2021	31-12-2021	16.300	3.900	-	3.900	nvt
Lid Raad van Toezicht	N	Lewis, MC	1-1-2021	31-12-2021	16.300	2.096	-	2.096	nvt

Gegevens 2020

Functie	Voorzitter (J/N)	Naam	Aanvang functie	Einde functie	Maximale bezoldiging 2020	Bezoldiging 2020
Voorzitter Raad van Toezicht	J	Molenkamp, JM	1-1-2020	31-12-2020	25.500	5.750
Lid Raad van Toezicht	N	Groenewegen, NE	1-1-2020	31-12-2020	17.000	2.071
Lid Raad van Toezicht	N	de Bruijn, HWJJ	1-7-2020	31-12-2020	8.546	1.950
Lid Raad van Toezicht	N	ter Maaten, J	1-1-2020	31-12-2020	17.000	3.071
Lid Raad van Toezicht	N	Rietbergen, MPG	1-1-2020	31-12-2020	17.000	3.900
Lid Raad van Toezicht	N	Lewis, MC	1-1-2020	31-12-2020	17.000	2.096

De Raad van Toezicht wordt niet bekostigd vanuit de Rijksmiddelen.

4.2 Vermelding gegevens van een ieder wie de bezoldiging de toepasselijke norm te boven gaat

In 2021 zijn geen functionarissen in dienst geweest waarvan het belastbaar jaarloon uitsteeg boven de vastgestelde voor de instelling van toepassing zijnde normbedragen.

4.3 Bezoldigingsklasse en -maximum

	2021	2020
Complexiteitspunten gemiddelde totale baten	6	6
Complexiteitspunten gemiddeld aantal leerlingen	3	3
Complexiteitspunten gewogen aantal onderwijssoorten	3	4
Totaal aantal complexiteitspunten	12	13

Bezoldigingsklasse	D	E
	2021	2020
	EUR	EUR
Bezoldigingsmaximum bij klasse D/E	163.000	170.000
Bezoldigingsmaximum voorzitter RvT	15% 24.450	25.500
Bezoldigingsmaximum lid RvT	10% 16.300	17.000

C Overige gegevens

C1 Bestemming van het exploitatiesaldo stichting

De statuten bevatten geen voorschriften ten aanzien van de bestemming van het resultaat. De verdeling van het resultaat is als volgt:

	2021 EUR	2020 EUR
Resultaat voor mutatie reserves	5.493.064	-39.382
Overige mutaties	-	-
t.l.v. herwaarderingsreserve	-59.847	-59.847
t.g.v. bestemmingsreserves exploitatie	1.630.557	-549.839
t.g.v. bestemmingsreserves personeel	2.418.957	524.754
t.g.v. bestemmingsreserve NPO	1.421.989	-
t.g.v. algemene private reserves	-54.220	-20.543
	<u>5.357.436</u>	<u>-105.475</u>
t.g.v. private Statutaire reserve	<u>135.628</u>	<u>66.093</u>

Deze verdeling is reeds verwerkt in de jaarrekening.

C2 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier vermeld dienen te worden.

Voorzitter College van Bestuur: D. Middelkoop .....

Lid College van Bestuur: P. Monster .....

Voorzitter Raad van Toezicht: J.M. Molenkamp .....

Lid Raad van Toezicht: M.C. Lewis .....

Lid Raad van Toezicht: M.P.G. Rietbergen .....

Lid Raad van Toezicht: N.E. Groenewegen .....

Lid Raad van Toezicht: J. ter Maaten .....

Rotterdam, 20 juni 2022

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

D Bijlagen

D1 Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer 47595
 Stichting voor Protestants-Christelijk Basis- en
 Naam instelling Orthopedagogisch Onderwijs Rotterdam-Zuid
 KvK nummer 41126540
 Adres Elzendaal 15
 Postadres Postbus 50529
 Postcode / Plaats 3007 JA Rotterdam
 Telefoon 010-4191300
 Fax 010-4197336
 E-mail pcbo@pcbordam.nl
 Internet-site www.pcbo.nl

Contactpersoon P. Monster
 Telefoon 010-4191300
 Fax 010-4197336
 E-mail p.monster@pcbordam.nl

Brin	Naam	Sector
04UT	Het Open Venster	PO
05YM	Koppeling	PO
08VN	Het Waterschip	PO
09CV	Beatrix	PO
09TP	Wilhelminaschool	PO
09YO	Het Middelpunt	PO
10MY	Beatrixschool	PO
10QX	Zalmlaat	PO
10QX-02	Westpunt	PO
12GJ	Steven Stermerdingschool	PO
12PF	De Hoeksteen	PO
12WT	De Klaver Carnisse	PO
12WT-dep	De Klaver Heijlaar	PO
13HY	Prins Willem-Alexanderschool	PO
13NA	Prinses Margrietschool	PO
13RP	Oranjeschool	PO
13YZ	Da Costaschool	PO
13YZ-01	De Nieuwe Haven	PO
14FC	Vreewijkschool	PO
14HU	Johan Bogermanschool	PO
14KK	De Parel	PO
14XB	Ds. O.G. Heldringschool	PO
16UW	Pniëlschool	PO
16WZ	De Akker	PO
16WZ-dep	Elout van Soeterwoudeschool	PO
16YB	De Sleutel	PO
16YU	Willem van Oranje	PO
16YU-dep	De Savornin Lohmanschool	PO
20KH	De Regenboog	WEC
20KH-dep	AJ Schreuderschool	WEC
04CR	Het Kleine Klavertje	Kinderopvang
06YC	Hummeloord	Kinderopvang
08RJ	Het Zonnehoekje	Kinderopvang
09PR	De Parel	Kinderopvang
13CO	De Kleine Elout	Kinderopvang
RP13	Jong Oranje	Kinderopvang
25AG	Dikkie Dik	Kinderopvang
AB40	Baloe	Kinderopvang
AB41	Eigenwijs	Kinderopvang
AB42	Peutereiland	Kinderopvang
AB43	Voorschool De Sleutel	Kinderopvang

Bestuursverslag 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
- 1. Het schoolbestuur	4
○ Profiel	4
○ Organisatie	6
- 2. Verantwoording van het beleid	9
○ Onderwijs & kwaliteit	9
○ Personeel & professionalisering	17
○ Huisvesting & facilitaire zaken	19
○ Financieel beleid	23
○ Risico's en risicobeheersing	30
- 3. Verantwoording van de financiën	33
○ Staat van baten en lasten en balans	33
○ Financiële positie	37
- 4. Continuïteitsparagraaf	39
○ Ontwikkelingen in meerjarig perspectief	40
○ Staat van baten en lasten en balans	41
- 5. Verslag intern toezicht	44
○ Samenstelling Raad van Toezicht in 2021	44
○ Vormgeving	45
○ Toelichting op gegeven adviezen	47

Voorwoord

PCBO wil een betekenisvolle bijdrage leveren aan de ontwikkeling van kinderen in Rotterdam en dat doen we al 125 jaar. In dit jaarverslag verantwoorden we ons over onze inspanningen om onze leerlingen kansrijk onderwijs te bieden in het afgelopen jaar.

Het jaar 2021 zal de geschiedenis in gaan als een moeilijk onderwijsjaar. Immers, ook dit jaar werd gedomineerd door de coronapandemie. De scholen werden meerdere keren gesloten en als de scholen open waren stond het onderwijs onder druk vanwege besmettingen onder leerlingen en leerkrachten. Alle zeilen werden bijgezet om het onderwijs zo goed als mogelijk vorm te geven. Leek het er in het eerste jaar van de pandemie (2020) nog op dat de leervertragingen goed konden worden bijgestuurd binnen het 'normale' cyclisch werken, het tweede jaar moesten we aanvaarden dat de grip op het behalen van een goede kwaliteit bemoeilijkt werd. Om die grip te behouden volgden we de resultaten van de leerlingen nog intensiever dan gebruikelijk. Ook besteedden we veel aandacht aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Heel graag hadden we het 125-jarig bestaan van PCBO willen aangrijpen om onze collega's te bedanken, ook voor hun extra corona gerelateerde inspanningen. Het voornemen was om elkaar op 8 oktober te ontmoeten op een paar PCBO-scholen: In een feestelijke sfeer gecombineerd met een 'kansrijk onderwijs' studieprogramma. We verplaatsten deze bijeenkomst en spraken op een aantal kleinere en alternatieve manieren onze waardering uit voor onze collega's.

Ondanks de beperkingen door de coronapandemie, hebben we in de organisatie op een aantal terreinen mooie ontwikkelingen ingezet en resultaten behaald. Dit is bevestigd door de inspectie, die ons bezocht in het kader van het vierjaarlijks bestuursgericht toezicht. We zijn trots op het oordeel voldoende dat ons ten deel viel. ([link inspectierapport](#)).

Onze dank gaat uit naar iedereen die zich heeft ingezet om het onderwijs vorm te geven in crisistijd en onze ambities te realiseren: alle collega's, de raad van toezicht, de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad, de afzonderlijke medezeggenschapsraden, ouders en samenwerkingspartners.

Veel leesplezier!

Diane Middelkoop en Piet Monster, college van bestuur

1. Het schoolbestuur

Profiel

Missie

PCBO wil een betekenisvolle bijdrage leveren aan de persoonlijke ontwikkeling van kinderen in Rotterdam(-Zuid). Dit doen we door het bieden van inspirerend en ontwikkelingsgericht onderwijs. Dagelijks zetten de 870 'hartwerkers' van PCBO zich in om onze ambities waar te maken. Dit alles vanuit een christelijk geïnspireerde traditie.

Ons onderwijs

PCBO verzorgt onderwijs op 26 reguliere basisscholen. Naast basisonderwijs biedt PCBO ook speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en kinderopvang op peuterspeelzalen aan. Op elf scholen vallen de peuterspeelzalen onder het bevoegd gezag van PCBO, op de andere scholen wordt samengewerkt binnen een aanbod voor de peuters met instellingen voor welzijnswerk.

Onze scholen staan, met uitzondering van de Regenboog SO school, 'op Zuid'. Rotterdam-Zuid is een gebied dat van oudsher kampt met sociaaleconomische problemen. Onze basisscholen hebben dan ook allemaal een schoolweging die hoger is dan 31[1]. Elf van onze scholen staan in zogenaamde focuswijken. In deze wijken bieden de scholen tien uur dagprogrammering naast de reguliere lestijd. Deze uren bevatten leertijduitbreiding en verrijkingsaanbod.

Naast regulier basisonderwijs verzorgt PCBO speciaal onderwijs op twee scholen: de A.J. Schreuderschool en de Regenboog. Deze scholen bieden onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen van 4 tot 13 jaar.

Tenslotte vermelden we dat PCBO eveneens onderwijs verzorgt aan een aantal nieuwkomersklassen.

Strategische visie

Voor onze strategische visie nemen wij vier thema's als uitgangspunt. Voor elk thema bepalen we jaarlijks een aantal doelstellingen die in de jaaragenda worden uitgewerkt.

Vanzelfsprekend is het kwaliteitskader van de overheid voor ons richtinggevend en zijn onze activiteiten erop gericht om te voldoen aan de deugdelijkheidseisen.

In onze strategische visie neemt de sociaaleconomische context van Rotterdam-Zuid een belangrijke plaats in. Op Zuid en met name in de zeven focuswijken komen drie keer zoveel kinderen voor in kansarme situaties dan elders in Nederland. PCBO-scholen voelen het dan ook als opdracht om ambitieus te werken aan kansrijk onderwijs voor onze kinderen.

Wij zien het als onze opdracht om met onze PCBO-scholen bij te dragen aan een hoopvolle toekomst voor de kinderen van Rotterdam(-Zuid). Met een brede ontwikkeling rusten wij kinderen toe voor een toekomst in een diverse, complexe samenleving waarin zij hun passie en talenten benutten en uitstralen. Samen met de partners die deze opdracht delen, doen wij wat hiervoor noodzakelijk is.

Klik [hier](#) voor de volledige strategische visie.

[1] De schoolweging is de maat voor de leerlingpopulatie die wordt toegepast bij de beoordeling van de resultaten van scholen. De schoolweging wordt uitgedrukt in een getal tussen de 20 en de 40, waarbij 40 de grootste uitdaging voor het onderwijs betekent.

De vier thema's van PCBO zijn:

- Kind centraal

Op PCBO-scholen heerst een klimaat van met én van elkaar leren. We willen het beste uit onze leerlingen halen en hen maximaal stimuleren om hun talenten te ontwikkelen. Dit alles binnen een structuur van duidelijkheid en een positieve omgang met elkaar. In ons lesaanbod krijgen de basisvakken taal en rekenen éxtra aandacht en naast onderwijs, hebben we ook veel oog voor brede vorming. Leerkrachten krijgen bij PCBO de ruimte om op hun eigen manier kinderen maximaal te laten groeien. Wij willen veilige scholen zijn waar ieder kind zich welkom voelt.

- Ouders als partners

Hoe beter de afstemming en samenwerking tussen thuis en school, hoe groter de groei van leerlingen is. We stellen ons dan ook altijd gastvrij op en investeren onder meer in onderwijsondersteunende activiteiten. Daarbij bieden we, waar nodig, professionele begeleiding. Alles om het partnerschap met ouders te vergroten en zo het maximale uit onze leerlingen te halen.

- Vakmanschap en meesterschap

Vakmanschap en meesterschap: dát geeft de doorslag voor goed onderwijs. Wij investeren niet alleen in de professionele ontwikkeling van starters en zij-instromers, maar ook in de groei van onze overige leerkrachten en schoolleiders. Door onze kennis op peil te houden en ervaringen met elkaar te delen, versterken we onze kwaliteitscultuur. Op onze scholen werken dan ook leerspecialisten.

- De wereld om ons heen:

Onze scholen hebben een verbindende rol in de wijken waar ze staan. Deze rol versterken we door intensieve samenwerking met een netwerk van partners: het Nationaal programma Rotterdam-Zuid (NPRZ), gemeente Rotterdam, het samenwerkingsverband van 20 Rotterdamse schoolbesturen (PPO), organisaties voor buitenschoolse opvang, wijkorganisaties en het bedrijfsleven.

PCBO biedt onderwijs vanuit de christelijk geïnspireerde traditie. Onze scholen bieden onderwijs aan leerlingen met meer dan de 200 nationaliteiten die Rotterdam rijk is en staan open voor iedere cultuur en ieder geloof.

Organisatie

Contactgegevens

- Stichting voor Protestants-Christelijk Basis- en Orthopedagogisch Onderwijs te Rotterdam-Zuid
- Bestuursnummer 47595
- Elzendaal 15, 3075 LS Rotterdam
- 010-4191300
- pcbo@pcbordam.nl
- www.pcbo.nl

Bestuur

Het college van bestuur bestaat uit twee leden, Diane Middelkoop, voorzitter en Piet Monster, lid.

De aandachtsgebieden van mevrouw Middelkoop zijn:

- Onderwijs: onderwijskwaliteit, onderwijsontwikkeling, passend onderwijs
- Identiteit
- Communicatie
- Externe contacten

De aandachtsgebieden van de heer Monster zijn:

- Financiën
- Huisvesting
- Personeel en Organisatie

Hoofd- en nevenfuncties college van bestuur in 2021

Naam	Hoofdfunctie	Nevenfunctie (onbezoldigd)
Mevr. A.N. Middelkoop	Voorzitter college van bestuur	- Secretaris St. ICBO - Lid bestuur bestuurdersvereniging PO tot 19 maart 2021 - Lid bestuur Vereniging voor onderwijsbestuurders, vanaf 19 maart 2021 - Lid bestuur NPRZ (Nationaal Programma Rotterdam Zuid)
Dhr. P. Monster	Lid college van bestuur	- Penningmeester St. Buzz010 - Penningmeester St. ICBO

Scholen

- Voor een overzicht van onze scholen: www.pcbo.nl, [overzicht scholen](#).

Organisatiestructuur

Onze organisatie is in dit organogram in kaart gebracht.

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

De GMR is het medezeggenschapsorgaan op centraal niveau. De raad heeft op grond van de WMS (Wet Medezeggenschap Scholen) advies-en instemmingsrecht op beleidsvoorstellen die een meerderheid van alle PCBO-scholen aangaan.

De GMR heeft twaalf zetels: zes vertegenwoordigers namens het personeel en zes vertegenwoordigers namens ouders. Het contact met de achterban verloopt in de regel via de medezeggenschapsraden (MR-en) van de scholen.

De GMR is in 2021 zes keer bijeengekomen. Dit betroffen vier reguliere GMR-vergaderingen waarvan een vergadering door de coronamaatregelen online heeft plaatsgevonden. Verder heeft de GMR een gesprek gevoerd met een klein comité van de raad van toezicht en heeft er een themabijeenkomst met de voltallige raad van toezicht plaatsgevonden. Dit jaar ging het thema over het vierjaarlijks inspectiebezoek aan het bestuur en een aantal scholen.

Vaste agendapunten bij de GMR-vergaderingen zijn het strategisch jaarplan, de jaarrekening, het jaarverslag en de begroting. Verder is gesproken over de ontwikkelingen rondom de scholen door het coronabeleid, de onderwijskwaliteit, het inspectiebezoek bestuur en scholen, extra ondersteuning GMR (coaching on the job) en de werving van nieuwe leden voor de GMR.

Op het gebied van P&O kwamen het lerarentekort en de NPO-beloningsdifferentiatie ter sprake.

De samenstelling van de GMR is in 2021 gewijzigd. Vertrokken is Ida Roessingh (personeelsgeleding) en Lennart van der Schree (oudergeleding).

Per 31 december 2021 bestond de GMR uit de volgende leden: ♦♦ Nancy Kruit (voorzitter, personeelsgeleding) ♦♦ Ingrid Delhaas (personeelsgeleding) ♦♦ Andy Ramrattan (oudergeleding) ♦♦ Kim Maduro (oudergeleding). Het vinden van nieuwe leden voor de GMR heeft onze constante aandacht, maar werd dit jaar bemoeilijkt door de coronapandemie. We hebben diverse oproepen op diverse kanalen geplaatst. In 2022 gaan we hier verder mee aan de slag.

Horizontale dialoog en verbonden partijen

Het college van bestuur neemt deel aan de overleggen op stedelijk bestuurlijk niveau: de sectorkamers Primair Onderwijs, de sectorkamer Het Jonge Kind en de stuurgroep Huisvesting.

Een belangrijke groep stakeholders zijn de instellingen die peuterspeelzaalwerk aanbieden. In het kader van het stedelijke voorschoolse educatiebeleid heeft PCBO contact met deze instellingen in Rotterdam-Zuid en worden afspraken gemaakt die voor die instellingen en voor PCBO-scholen van gezamenlijk belang zijn.

Scholen hebben met veel VO-scholen contact in verband met de plaatsing van kinderen in het voortgezet onderwijs. Op bestuurs- en schoolniveau wordt samengewerkt met CVO, bijvoorbeeld met pre-gymnasiumprogramma's en in de Zuidergymnasiums basisschool.

Het college van bestuur heeft intensieve contacten met InHolland en met de Hogeschool Ede over het plaatsen van studenten van de PABO. Deze contacten leiden tot diverse vormen van werkplekleren en tot een continue instroom van afgestudeerden in de scholen.

In Rotterdam-Zuid wordt het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid (NPRZ) uitgevoerd. In dit programma werken Rijk, de gemeente Rotterdam, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, politie en Openbaar Ministerie aan een gezonde toekomst voor Rotterdam-Zuid (www.nprz.nl). PCBO is met een groot deel van haar scholen in dit gebied actief. De voorzitter van het CvB van PCBO is in november 2019 toegetreden tot het bestuur van het NPRZ en zit de Onderwijstafel voor, een platform waarin PO, VO, MBO- en HBO-instellingen uit Rotterdam participeren.

Samenwerkingsverbanden

PCBO maakt deel uit van de samenwerkingsverbanden PPO en FOKOR.

Alle Rotterdamse basisscholen, scholen voor speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs werken binnen PPO Rotterdam samen om ieder kind het onderwijs te bieden dat het nodig heeft. Doelstelling is het basisonderwijs in Rotterdam zo goed toerusten dat ook kinderen die extra ondersteuning nodig hebben naar een reguliere basisschool in hun eigen buurt kunnen.

FOKOR is de vereniging voor samenwerkende schoolbesturen voor (speciaal) basis- en (speciaal) voortgezet onderwijs in Rotterdam.

Klachtenbehandeling

Er zijn in 2021 elf klachten ingediend bij het college van bestuur. Acht klachten zijn niet in behandeling genomen door het bestuur omdat de kwestie op schoolniveau is opgelost. Twee klachten zijn door het bestuur opgelost en een klacht is ingediend bij de landelijke klachtencommissie. Deze klacht is gedeeltelijk gegrond verklaard.

Juridische structuur

De juridische structuur is een stichting.

Governance

In de [Code Goed Bestuur in het primair onderwijs](#) zijn basisprincipes vastgelegd omtrent professionaliteit van bestuurders, toezichthouders en managers in het primair onderwijs.

Het bestuur handhaaft deze code. Klik [hier](#) voor het managementstatuut.

Functiescheiding

De functiescheiding is binnen PCBO georganiseerd op organieke wijze: er is een bestuur en er is een raad van toezicht.

2. Verantwoording van het beleid

Onderwijs en kwaliteit

Kwaliteitszorg

In het kader kwaliteitszorg van PCBO is uitgewerkt welke definitie van kwaliteit wordt gehanteerd, hoe zicht wordt gehouden op kwaliteit, op welke manier aan versterking van kwaliteit wordt gewerkt en hoe wij ons daarover verantwoorden. Dit kader krijgt in de dagelijkse praktijk handen en voeten en wordt al werkende doorontwikkeld.

Definitie van kwaliteit

In het document 'Definitie van kwaliteit: wanneer zijn we bij PCBO tevreden over...' is de definitie van kwaliteit van PCBO uitgewerkt. Voor het speciaal basisonderwijs, het speciaal onderwijs en het onderwijs aan nieuwkomers zijn aanvullende versies gemaakt. Deze documenten zijn in 2020 in het Forum door de schoolleiders vastgesteld. Het vernieuwde toezichtkader van de inspectie van het onderwijs is een aanleiding de definitie opnieuw tegen het licht te houden. De begeleidingsgroep kwaliteit zal hiertoe het initiatief nemen.

Zicht op kwaliteit

Het bestuur houdt op verschillende manieren zicht op de kwaliteit van de scholen:

- Jaarlijks schoolbezoek door CvB
- Jaargesprek CvB met schoolleiders
- Kwaliteitsgesprekken door adviseurs van het bestuursbureau
- Begeleidingstrajecten voor individuele scholen
- Analyses M-toetsen, E-toetsen en centrale eindtoets
- Rapportages behaalde referentieniveaus ten opzichte van schoolnormen
- Documenten op schoolniveau: schoolplan, jaarplan, verbeterplan
- Externe onderzoeken, op verzoek scholen of op aanwijzing van het bestuur
- Tevredenspeilingen (ouders, leerlingen, personeel)
- Deelname verdiept toezicht GGD

Werken aan kwaliteit

In verschillende gremia wordt continu gewerkt aan het optimaliseren van de kwaliteit:

- Forum voor directeuren
- Netwerkbijeenkomsten o.a. voor IB, ouderbetrokkenheid, starters, schakelklassen
- PLG Hoogbegaafdheid
- Bovenschoolse werkgroepen, zowel vast (o.a. personeel, ICT, financiën en kwaliteit) als projectmatig (referentieniveaus, advisering)
- Vanuit het bestuursbureau o.a. door adviseurs kwaliteit en passend onderwijs
- Netwerk VVE-coaches

Wanneer scholen hun doelstellingen niet (dreigen te) behalen werken we met verbeterplannen en monitoren we de resultaten intensief. Zo nodig zetten we ondersteuning in door in- of externe begeleiders of adviseurs.

Verantwoorden over kwaliteit

PCBO verantwoordt zich over de kwaliteit aan de directeuren, de GMR en de raad van toezicht. Dit vindt gedurende het hele schooljaar plaats in de reguliere vergaderingen. Voor de externe stakeholders is het bestuursverslag beschikbaar via de website van de stichting.

PCBO verantwoordt zich ook naar de inspectie van het onderwijs. De inspectie hanteert sinds 2017 een bestuursgerichte aanpak waarbij in principe elk schoolbestuur eens in de vier jaar bezocht wordt. Tussentijds kunnen op basis van de risicoanalyse van de inspectie kwaliteitsonderzoeken op scholen plaatsvinden en nemen PCBO-scholen regelmatig deel aan themaonderzoeken.

Doelen en resultaten

Eindtoets 2021

Hoewel gedurende het schooljaar 2020-2021 de scholen tussen 16 december en 8 februari gesloten waren vanwege de lockdown, was het in tegenstelling tot vorig schooljaar wel verplicht de eindtoets af te nemen. Vanwege het ongewone schooljaar is besloten dat de opbrengsten van de eindtoets door de Inspectie niet gebruikt worden om scholen te beoordelen. Desalniettemin is het goed om zicht te hebben op de opbrengstgegevens van de eindtoets van de scholen. In een rapportage zijn de behaalde opbrengsten aan de hand van de referentieniveaus, per school voor het schooljaar 2020-2021 afgezet tegen de signaleringswaarden, is het driejaarsgemiddelde per school voor de schooljaren 2018, 2019 en 2021 inzichtelijk gemaakt en is per school weergegeven hoe de opbrengsten over drie jaar zich verhouden tot de gestelde schoolnormen.

Als enkel naar het schooljaar 2020-2021 wordt gekeken valt op dat acht scholen op of onder de signaleringswaarde voor 1F scoren. Zes scholen scoren in dit jaar onder de signaleringswaarde voor 2F/1S. Verder toont het overzicht dat een groot aantal scholen met name op 2F/1S ruim boven de signaleringswaarde scoort.

Het driejaarsgemiddelde van de opbrengsten (eindtoets 2018, 2019 en 2021) maakt zichtbaar dat één school scoort onder de signaleringswaarde voor 1F (84%) en een andere school scoort onder de voor deze school geldende signaleringswaarde voor 2F/1S (score is 1% lager dan de ondergrens).

Tot slot is het driejaarsgemiddelde afgezet tegen de normen die de scholen zichzelf hebben gesteld. De schoolnormen werden een schooljaar geleden gesteld voor de langere termijn en drukken een realistische ambitie uit. De behaalde opbrengsten laten zien dat de normen door sommige scholen ruim zijn behaald en bij andere scholen nog ver afliggen van de behaalde opbrengsten.

Elke school heeft een analyse aangeleverd waarin de behaalde opbrengsten worden geduid. Deze analyse, tezamen met de overzichten uit de rapportage eindtoets en advisering, worden benut in de kwaliteitsgesprekken met de scholen.

Advisering

In de aanloop naar de eindtoets is scholen gevraagd leerlingen kansrijk te adviseren. Scholen geven aan dit te hebben gedaan indien zij dat passend vonden bij de ontwikkeling van de leerlingen. Zo werden een aantal 'enkele adviezen' 'dubbele adviezen'. En daar waar een voorlopig dubbel advies was gegeven is in voorkomende gevallen gekozen voor een enkel advies op het hoogste niveau.

Na de eindtoets zijn scholen verplicht de adviezen van die leerlingen te heroverwegen wiens toetsadvies hoger is dan het door de school gegeven advies. Dit was bij 32% van de leerlingen het geval; een lager percentage dan de jaren ervoor (in 2019 was dit ruim 38%). Bij ruim de helft van deze leerlingen is het advies na de heroverweging verhoogd. Dit zijn procentueel iets meer leerlingen dan in de jaren ervoor.

	Schooladvies	Definitief advies
VWO	66	87
HAVO-VWO	65	73
HAVO	60	68
VMBO TL/GL-HAVO	67	86
VMBO GL/TL	112	132
VMBO K-VMBOGL/TL	62	64

VMBO K	99	79
VMBO B-K	60	58
VMBO B	85	59
PRO	18	19
VSO	5	4
Geen specifiek advies mogelijk*	29	-
Totaal	700	729

Gegeven schooladviezen en definitieve adviezen in 2020-2021

*Dit betreft schakelklasleerlingen

Onderstaande tabel maakt duidelijk aan welk percentage leerlingen welk definitief advies werd gegeven in 2019, 2020 en 2021. Hierbij dient te worden opgemerkt dat in 2020 geen eindtoets werd afgenomen en de initiële adviezen niet konden worden herzien.

	2019	2020	2021
VWO	13,9	9,1	12,0
HAVO-VWO	7,7	10,1	10,1
HAVO	9,2	8,7	9,4
VMBO TL/GL-HAVO	11,3	10,9	11,9
VMBO GL/TL	20,2	19,9	18,2
VMBO K-VMBOGL/TL	9,0	5,9	8,8
VMBO K	9,0	9,5	10,9
VMBO B-K	8,0	9,6	8,0
VMBO B	8,6	12,4	8,1
PRO	3,0	3,9	2,6
Totaal	100	100	100

Percentages definitieve adviezen per niveau voor 2019, 2020, 2021

Analyse opbrengsten

Het bestuur heeft zicht op de opbrengstgegevens en de duiding daarvan door een analyseformat dat scholen rondom de M- en E-toetsen aanleveren bij het bestuursbureau. Hierin geven scholen aan hoe zij de ontwikkeling van de leerlingen volgen, welk beeld dit oplevert en hoe onderwijs en interventies hierop worden afgestemd. Conform de cyclus van kwaliteitszorg hebben naar aanleiding van deze analyses kwaliteitsgesprekken met scholen plaatsgevonden.

Het geheel van analyses van zowel de M- als E-toetsen in 2021 maakte bestuursbreed de volgende rode draad zichtbaar:

- Leervertragingen veelal in specifieke groepen (3/4 en 6/7) en vakgebieden (RW en BL)
- Minder aandacht voor de beter scorende leerling; afzwakkende resultaten
- Zorgen om sociaal-emotionele ontwikkeling en ontwikkeling executieve functies
- Toename zorgleerlingen en afname ondersteuningsmogelijkheden voor deze leerlingen, onder andere door geen externen in de school

Impactanalyse corona

Rond de M-toetsen 2021 heeft PCBO een data-analyse laten maken van de impact van corona op de opbrengsten. Deze analyse maakte inzichtelijk dat de impact op toetsscores flink was en dat scholen bij de M-toetsen herstel hebben laten zien. Begrijpend lezen blijft daarbij achter. De impact op scholen met de hoogste schoolweging is relatief gering; zij tonen daarentegen ook minder herstel. Door PCBO, RVKO en BOOR is ook een gezamenlijke data-analyse uitgevoerd. Deze analyse maakt duidelijk dat de vertraging in Rotterdam groter is dan landelijk gezien. Het herstel is echter sterker; Rotterdam lijkt extra veerkrachtig. De impactanalyse zal in 2022 zowel voor PCBO als voor

de gezamenlijke besturen herhaald worden rond de M-toetsen in 2022. De uitkomsten van de analyses worden benut bij het voeren van zowel de in- als externe dialoog.

Onderwijsresultaten

De onderwijsresultaten per school zijn terug te vinden op www.scholenopdekaart.nl.

Huidige en toekomstige ontwikkelingen

Oekraïne-oorlog:

Op 24 februari 2022 zijn we opgeschrikt door de oorlog in Oekraïne. In eerste instantie heeft de oorlog een beperkte impact op PCBO. De gevolgen worden ook deels in ons land merkbaar in de vorm van hogere grondstoffen- en energielasten en het onderwijs geven aan Oekraïense vluchtelingen). Op langere termijn kan wel een materiële impact ontstaan.

Het jonge kind

Binnen PCBO leeft een brede behoefte om het onderwijs aan het jonge kind te versterken. In 2021 is hiertoe een werkgroep ontstaan. Zij stelden vast dat het eerst nodig is om goed in beeld te krijgen hoe het onderwijs aan het jonge kind binnen PCBO er op dit moment uit ziet. Een volgende stap is dan een visie ontwikkelen om vervolgens vast te stellen wat er nodig is om die visie op de (voor)scholen handen en voeten te geven. Een externe partij heeft de opdracht gekregen een nu-meting uit te voeren op een selectie van de locaties. Dit zal in 2022 worden uitgevoerd.

Hartzaken – identiteit en burgerschap

Met de nieuwe wet voor burgerschapsonderwijs ligt er een opdracht voor PCBO om een visie te ontwikkelen en een kader voor de scholen. Identiteit is een onderdeel van burgerschap. Om die reden is de burgerschapsopdracht verbonden aan het voeren van de dialoog over identiteit, wat dat betekent voor ons en voor ons onderwijs. De start van deze dialoog is gemaakt en dit proces zal in 2022 een vervolg krijgen.

Dataproyecten

Zowel scholen als het bestuur hebben beschikking over veel data die niet altijd optimaal worden ingezet ten behoeve van het versterken van het onderwijs. In 2021 is in een aantal gevallen samengewerkt met externe data-analisten. Zo werd de corona-impactanalyse gemaakt (zie doelen en resultaten) en werd een rapportage opgeleverd over advisering en bestending van onze oud-leerlingen in het voortgezet onderwijs. In gesprek met scholen kwamen steeds vaker data-vragen op schoolniveau naar boven. Om deze vragen op te pakken zal in 2022 tijdelijk een data-specialist aan PCBO worden verbonden.

Zorg en begeleiding

Onze scholen geven onderwijs aan leerlingen die relatief vaker begeleiding nodig hebben op onderwijskundig gebied of omdat extra zorg bij de leerling of het gezin vereist is. Naast ons reguliere onderwijs heeft PCBO twee SBO-scholen en twee SO-scholen, scholen die bezocht worden door leerlingen met bijzondere onderwijsbehoeften. Met de inzet van een adviseur zorg en begeleiding op het bestuursbureau voorzien we in adequate ondersteuning en begeleiding voor al onze scholen bij vraagstukken rondom zorg en begeleiding.

Ook werkt het bestuur nauw samen met het samenwerkingsverband en is er een medewerker van het samenwerkingsverband voor een dag per week verbonden aan PCBO in de rol van adviseur.

Aan elke school is een schoolcontactpersoon van het samenwerkingsverband verbonden.

Thema's die aan bod kwamen waren o.a. het opstellen van een werkagenda passend onderwijs 2021-2024, kwaliteitsbeleid rond schorsen en verwijderen, thuiszitters, zorgplicht en sociale veiligheid, ondersteuning van scholen bij (complexe) casuïstiek, zicht op ambities m.b.t. de basisondersteuning, werken aan kwaliteitsagenda SO/SBO, onderzoek naar extra ondersteuning op twee basisscholen en samenwerking met de coördinator schoolmaatschappelijk werk en zicht krijgen op de succesfactoren van de projecten rond inclusief onderwijs.

Leergang intern begeleiders

Binnen PCBO is in 2021 door 35 intern begeleiders de start gemaakt met de leergang 'Van intern begeleider naar kwaliteitscoördinator'. De vraag om scholing kwam van zowel intern begeleiders als schoolleiders die merkten dat het zwaartepunt van de werkzaamheden van de ib'ers steeds meer bij de zorg kwam te liggen, terwijl juist die kwaliteitskant van het werk op veel scholen aandacht behoeft. De intern begeleiders ronden de leergang in 2022 af. Hierna zal intern een vervolg gegeven worden aan hetgeen zij in de leergang kregen aangeboden.

Deeltijdsetting Zuid-Plus+

In maart 2020 is PCBO gestart met Zuid-Plus+. Ongeveer 35 meer- en hoogbegaafde leerlingen uit de groepen 7 en 8 van verschillende PCBO-scholen krijgen vanaf dat moment onderwijs in een wekelijkse tweedaagse setting buiten de eigen school met passend aanbod bij hun ontwikkeling. Het compacten en verrijken staat centraal en er is veel aandacht voor de executieve vaardigheden en een soepele overgang naar het VO. IPC en Positieve Psychologie vormen de basis van het programma.

Sinds de start in maart 2020 heeft Zuid Plus+ een aantal keer te maken gehad met lockdowns en dus sluiting vanwege toen geldende coronamaatregelen. Dit was erg jammer voor de opbouw van het programma, maar in het schooljaar 2021-2022 heeft Zuid Plus+ weer redelijk zonder onderbrekingen kunnen draaien.

Voor het schooljaar 2022-2023 zijn voor groep 7 weer 18 nieuwe leerlingen aangemeld en gaan 16 leerlingen door naar groep 8. Naast het verzorgen van een passend onderwijsaanbod, wordt ook veel tijd gestoken in communicatie naar de stamscholen en het delen van expertise binnen het samenwerkingsverband.

Educatief partnerschap

In Corona tijd is er beter zicht gekomen op ouders, die laaggeletterdheid zijn en minder ontwikkelde digitale vaardigheden bezitten. We hebben medewerkers ouderbetrokkenheid verrijkt met informatie over het kunnen herkennen, ondersteunen en eventueel doorverwijzen van deze ouders naar hulpverlening. Daarnaast zijn we (verlaet vanwege Corona) gestart met het ophalen van informatie over het huidige PCBO-ouderbetrokkenheidsbeleid. Met deze informatie schrijven we samen met een werkgroep voor de zomervakantie het Kader op Educatief Partnerschap en delen we wetenschappelijk onderbouwde interventies, die scholen naar eigen keuze kunnen benutten om het Educatief Partnerschap in de eigen school te kunnen verbeteren en/of versterken.

Positionering en profilering scholen

Rotterdam Zuid verandert: in veel wijken wordt geïnvesteerd in nieuwe woningen of een verbouw/ renovatie van het woningaanbod. De gemeente beoogt hiermee een evenwichtiger woningaanbod te creëren voor diverser publiek qua economische achtergrond. Dat heeft voor scholen gevolgen: nieuwe ouders hebben andere onderwijsbehoeften en scholen dienen zich tot de vraag te verhouden wat dat voor hun onderwijs en communicatie betekent. Op een aantal scholen leidt dit tot een herbezinning op hun positie in de wijk en hun profilering.

Al 14 scholen worden met een 5 stappen methode, ontwikkeld door een planologe en marketingcommunicatie adviseur, ondersteund in het formuleren van hun onderscheidende positionering en het duidelijker uitdragen van hun profilering. De scholen zitten allen in een verschillende fase en doorlopen in ieder geval de volgende 5 stappen:

- een omgevingsanalyse die de dynamiek rondom de school in beeld brengt
- het formuleren van de positionering, onderbouwd met concrete bewijzen (wat heeft de school te bieden en hoe doet zij dat)
- oefenen met de toepassing van de positionering in de praktijk met het hele team
- verder uitdragen van de positionering via de interne en externe communicatie
- het borgen en levend houden van de positionering door het onderdeel te maken van kwaliteits- en jaarcyclusgesprekken

Naast deze 14 scholen wordt op 3 scholen al gewerkt met de positionering Rotterdams Goud.

Een stevige positionering helpt scholen de focus te leggen op die zaken waarmee ze zich echt onderscheiden van anderen en het biedt een grotere variatie en dus meer keuze aan leerlingen en ouders op Rotterdam Zuid.

Onderwijs en ICT

In het eerste kwartaal van 2021 zijn de laatste migraties naar Cloud omgevingen uitgevoerd op de PCBO-scholen. In het tweede kwartaal zijn – als aanvulling op twee eerdere rondes - via SIVON ruim 300 aanvullende devices aan de scholen uitgedeeld. Om inhoudelijke focus bij de inzet van deze leermiddelen en leermateriaal aan te brengen heeft het PCBO OICT netwerk (online) haar bijeenkomsten waar mogelijk vormgegeven en zijn er 8 PCBO collega's in het derde en vierde kwartaal opgeleid tot OICT'er. Hier zijn de bouwstenen gelegd voor o.a. een taakarakteristiek rondom hun competenties en verantwoordelijkheden, waarmee scholen zelf handen en voeten kunnen geven aan de rol binnen een passende context en is er gewerkt aan het opzetten van een PCBO-leerlijn, rondom digitale geletterdheid. Tot slot zijn de randvoorwaarden voor de ontwikkeling van de technische en inhoudelijke inzet van het Virtueel Klaslokaal verder vormgegeven.

Internationalisering

Meerdere PCBO-scholen hebben Engels opgenomen in het curriculum. Alle scholen besteden aandacht aan wereldburgerschap.

Onderzoek

Kennisagenda

PCBO is één van de initiatiefnemers in de totstandkoming van de Rotterdamse Kennisagenda, een samenwerking tussen Rotterdamse schoolbesturen en kennisinstituten. De Rotterdamse Kennisagenda geeft richting aan het beter benutten van kennis uit wetenschappelijk onderzoek en het evidence-informed inzetten van interventies bij de aanpak van taalachterstanden. Doel is dat het verbinden van onderzoek met de praktijk leidt tot het evidence-informed verbeteren van de taalprestaties van leerlingen in Rotterdam-Zuid. In 2021 zijn verbindingen gelegd en is focus bepaald. In 2022 wordt een start gemaakt met de uitvoer van de agenda.

https://www.poraad.nl/system/files/kennisagenda_childrens_zone_rotterdam.pdf

Onderzoeken op schoolniveau

Het (laten) uitvoeren van onderzoek op scholen maakt onderdeel uit van het kwaliteitsbeleid van PCBO. Deze onderzoeken kunnen zowel op initiatief van de school als op aanwijzing van het bestuur worden gepland. In 2021 werd op vier scholen een externe audit uitgevoerd. In alle gevallen was een aanscherping van het verbeterplan gewenst; de scholen hebben de uitkomsten van de audit daarvoor benut. Op twee andere scholen vond door een onderzoeksgroep uit de school onder externe begeleiding een zelfevaluatie plaats in de vorm van praktijkgericht onderzoek. Deze twee scholen hebben zich in het proces aan elkaar verbonden om hun leren te optimaliseren.

Inspectie

In 2021 hebben meerdere inspectiebezoeken plaatsgevonden, zowel op school- als op bestuursniveau:

In maart 2021 vond een herstelonderzoek plaats op de school waar de onderwijskwaliteit een jaar eerder als onvoldoende werd beoordeeld. De inspectie heeft tijdens het herstelonderzoek ervaren dat de benodigde verbetering waren gerealiseerd. De kwaliteit van het onderwijs is beoordeeld met een voldoende.

In mei 2021 heeft op bestuursniveau een compacte variant van het vierjaarlijks onderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek heeft zich beperkt tot een startgesprek met het bestuur en stafmedewerkers en documentenanalyse. Aan dit onderzoek werd geen oordeel verbonden.

In oktober tot en met december 2021 heeft de inspectie het bestuur bezocht voor een uitgebreid vierjaarlijks onderzoek. Naast het startgesprek voerde de inspecteurs meerdere verificatie-activiteiten uit op verschillende scholen. Ook werden gesprekken gevoerd over bepaalde thema's met groepen collega's. Op de drie bestuursstandaarden heeft PCBO een voldoende beoordeling ontvangen.

Aan het bestuursonderzoek werd een viertal schoolonderzoeken gekoppeld; twee herstelonderzoeken en twee onderzoeken naar goed.

De herstelonderzoeken vonden plaats op de school die in 2020 een onvoldoende beoordeling kreeg voor zowel het reguliere onderwijs als voor het onderwijs aan nieuwkomers. Tijdens het herstelonderzoek is door de inspectie grote waardering uitgesproken voor de enorme stappen die door de school zijn gezet, zowel in de schakelklassen als binnen het reguliere onderwijs. Door tekortkomingen op de standaard zicht op ontwikkeling en begeleiding kon de onderwijskwaliteit voor beide afdelingen nog niet als voldoende worden beoordeeld. Vanwege de beperkte omvang van de herstelopdrachten zal het herstelonderzoek op verzoek van de school al in juni 2022 plaatsvinden.

Het bestuur heeft twee scholen voorgedragen om op te gaan voor de waardering goed. Beide scholen hebben na intensieve onderzoeksdagen deze waardering ook ontvangen.

De rapportages van bovenstaande bezoeken zijn terug te vinden via <https://www.onderwijsinspectie.nl/zoek-scholen>.

Twee scholen hebben in 2021 hun medewerking verleend aan een themaonderzoek met betrekking tot analyse en afstemming. Eén school is bezocht in het kader van een themaonderzoek doorstroom schoolloopbanen COVID. Aan de themaonderzoeken zijn geen oordelen verbonden. Ook zijn hiervan geen rapportages beschikbaar.

Visitatie

Er heeft tijdens het verslagjaar geen bestuurlijke visitatie plaatsgevonden.

Passend onderwijs

PCBO maakt samen met 21 schoolbesturen onderdeel uit van het samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam (www.pporotterdam.nl). Deze besturen bieden gezamenlijk onderwijs in Rotterdam voor ruim 50.000 leerlingen. In Rotterdam is gekozen voor een centraal model.

PPO beschrijft haar doelstellingen in het ondersteuningsplan, dat wordt goedgekeurd door de Algemene Ledenvergadering, bestaande uit de aangesloten besturen.

In Rotterdam willen we dat:

- Kinderen goed en zo dicht mogelijk bij huis ondersteund worden.
- Ouders en professionals, ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid, nauw betrokken worden bij de ondersteuning van het kind.
- De schoolcontactpersoon een bekend en vertrouwd gezicht is voor het hele schoolteam.
- De ondersteuning snel en bij voorkeur binnen de school geregeld wordt, waarbij gebruik gemaakt kan worden van een breed scala aan specialisten.
- De extra ondersteuningsmiddelen op transparante wijze, effectief ingezet worden op de plaatsen waar dat het hardst nodig is.
- Er voor ieder kind passende ontwikkelingsmogelijkheden zijn.
- We met gezond verstand en vertrouwen in elkaar de bureaucratie tot een minimum beperken.

PCBO besteedt de middelen die in het kader van de lumpsum worden uitgegeven aan de inzet van extra personeel om tegemoet te komen aan de extra ondersteuningsbehoeften van leerlingen.

PPO Rotterdam heeft een overdrachtsverplichting ten aanzien van het speciaal (basis) onderwijs. Voor leerlingen die een TLV van PPO Rotterdam ontvangen en ingeschreven staan op een SBO- of de SO-school ontvangt het bestuur de bijbehorende basis- en ondersteuningsbekostiging.

PPO biedt onderwijsondersteuning op maat op de scholen en faciliteert scholen om te werken met een schoolbudget.

In 2021 is door 20 PCBO- basisscholen het schoolbudget deels en geheel ingezet voor extra ondersteuning bij o.a. gedrag, taalstimulering en leesbehandeling.

Het schoolbudget is bedoeld voor het extra ondersteunen van leerlingen binnen de eigen school die anders naar een andere vorm van onderwijs zouden zijn uitgestroomd en voor de extra ondersteuning van leerlingen die zonder deze ondersteuning niet kunnen worden toegelaten.

Het bestuur heeft zich tot doel gesteld meer specifiek zicht te krijgen op de benutting van het schoolbudget om na te gaan welke besteding bijdraagt aan doelmatige extra ondersteuning.

In 2021 is het budget inclusief onderwijs ingezet voor twee meerjarige projecten van het samenwerkingsverband op 3 PCBO-scholen. Dit betreft budget voor het ONZE-project gericht op de aansluiting van onderwijs en zorg op basisschool het Open Venster en het bieden van inclusief onderwijs op de Zalmplaatschool en de Zuider gymnasiumbasisschool.

Uit recent inspectieonderzoek blijkt dat deze scholen in staat zijn om meer kinderen passende ontwikkelingsmogelijkheden te bieden.

De scholen zijn geselecteerd voor het inclusief budget omdat de basis op orde is op deze scholen.

De selectie is afgestemd met de schooldirecteuren, het samenwerkingsverband en de bestuurder.

In het kader kwaliteitszorg PCBO is de basisondersteuning beschreven.

PCBO-scholen leveren jaarlijks een update van het schoolondersteuningsplan aan het samenwerkingsverband. De adviseur zorg en begeleiding hanteert dit plan bij overplaatsing van leerlingen binnen het bestuur.

Personeel & professionalisering

Rotterdamse arbeidsmarkt

Naast de gevolgen van de pandemie heeft de onderwijsarbeidsmarkt te kampen met een lerarentekort en discontinuïteit in de teams op de scholen. Wij werken met de Rotterdamse en Haagse schoolbesturen samen om de effecten van het lerarentekort te verzachten.

Belangrijke onderwerpen in Rotterdam waarop wordt samengewerkt zijn: werving, opleiding en begeleiding van zij instromers en onderwijsassistenten, inzet van onderwijsondersteunend personeel en op een enkele school met een andere weekindeling.

Samen met de Rotterdamse en Haagse schoolbesturen zijn afspraken gemaakt over de inzet van uitzendkrachten. Al deze maatregelen vormen een kleine bijdrage aan het terugdringen van het lerarentekort

Belemmerend voor een betere vervulling van vacatures zijn de mogelijkheden voor besturen buiten Rotterdam om vacatures open te stellen dankzij de extra middelen die de overheid beschikbaar stelt in het kader van het nationaal programma onderwijs. Reistijd en corona zijn veelal de redenen om dichterbij huis te gaan werken.

In 2021 hebben in het kader van het NPO, op twee scholen na, de scholen middelen ontvangen om een arbeidsmarkt toelage toe te kennen. Er is besloten, na overleg met de GMR en de Raad van Toezicht, om al het personeel voor de duur van twee jaar een toelage toe te kennen van 10 procent ter verbetering van de arbeidsvoorwaarden.

Verder constateren wij dat schoolleiders via hun eigen netwerk erin slagen om een substantieel deel van de vacatures op te vullen.

Werkplekieren

Zowel met de Christelijke Hogeschool Ede als met Inholland is overleg gevoerd over een nieuw koersplan. Deze plannen zijn een belangrijke onderlegger voor het optimaliseren van het opleiden van ca. 80 studenten. Het landelijk vastgestelde kwaliteitskader is daarbij het uitgangspunt.

Uitkeringen na ontslag

In het verslagjaar zijn de kosten voor uitkeringen na ontslag € 31.700, waarvan € 20.000 is vergoed door UWV omdat dit transitievergoedingen waren in het kader van langdurige arbeidsongeschiktheid.

In geval van gedwongen ontslag zijn de gesprekken erop gericht om in alle redelijkheid tot een billijke en bij de onderwijssector passende ontslagvergoeding te komen waarbij de richtlijnen vanuit het Participatiefonds de ondergrens vormen en de berekeningsgrondslagen van de transitievergoeding een uiterste bovengrens.

Ter voorkoming van uitkeringen na ontslag worden de maatregelen gehanteerd volgens het reglement van het Participatiefonds. Inspanningen worden verricht door het onderhouden van de beoordelingsgesprekken bij tijdelijke aanstellingen, streven om bij mogelijk ontslag de werknemer te behouden in eigen functie, voor eigen organisatie en ook ondersteuning bieden bij het zoeken/begeleiden en verwerven van een werkring buiten de eigen organisatie. Voor de toekomst is het van belang om extra aandacht te hebben voor duurzame inzetbaarheid. Onderzoek is nodig of dit kan worden vormgegeven in een personeelsbeleidsplan met aandacht voor begeleiding van nieuwe collega's, coaching en/of scholing.

Aanpak werkdruk

Na bekendmaking van werkdrukmiddelen wordt de informatie over het beschikbare budget door de schooldirecties gedeeld met de personeelsgeleding van de medezeggenschapsraad (PMR) en het team. Per school is de aanpak verschillend, maar bij iedere school wordt een inventarisatie gedaan naar de wensen van alle collega's. De inventarisatie wordt voorgelegd tijdens een teamvergadering waarbij door alle teamleden wordt aangegeven welke aanpak de voorkeur heeft. De uitkomst wordt door de directie besproken met hun team en de PMR. De PMR heeft bij alle scholen instemming verleend.

De beschikbare middelen zijn € 1,8 miljoen voor schooljaar 2021/2021 en € 1,7 miljoen voor schooljaar 2020/2021.

De middelen worden onder meer ingezet voor extra handen in de klas, vakleerkrachten, inhuur begeleiding voor buitenschoolse activiteiten, netwerkbeheer, materialen voor ICT. Ca. 90% van deze middelen wordt ingezet voor eigen personeel en inhuur van personeel.

Begroting van de inzet voor het schooljaar 2021/2022:

Eigen personeel	€ 987.900
Inhuur van personeel	€ 627.600
Materieel	€ 173.500
Nascholing	€ 4.300
Totaal	<u>€ 1.793.300</u>

Uitgaven in 2021:

Eigen personeel	€ 1.064.427
Inhuur van personeel	€ 422.217
Materieel	€ 218.910
Nascholing	€ 0
Totaal	<u>€ 1.705.554</u>

Onderstaand een greep uit de genomen niet-financiële maatregelen:

- bewuste keuzes maken ten aanzien van vergaderdruk, administratieve last, bezoek culturele instellingen, etc.
- flexibele inzet van een deel van de werktijd, dagdelen vrij roosteren
- nog meer gebruik maken van elkaars kwaliteiten
- inzet van stagiaires, studenten en ouders.

Strategisch personeelsbeleid

In 2021 zijn, net als in vorige jaren door iedere school plannen opgesteld met betrekking tot de deskundigheidsbevordering van het team in relatie tot de onderwijskundige opgave waarvoor de school zich in de specifieke context van de wijk de komende jaren zich gesteld ziet. Deze plannen bestrijken een breed veld aan thema's zoals taal rekenen, kwaliteitszorg en meer. Ze worden bekostigd uit de diverse inkomstenbronnen die daarvoor beschikbaar worden gesteld zoals landelijke en gemeentelijke subsidies.

Daarnaast worden schooloverstijgende programma's aangeboden waarover elders in dit verslag melding wordt gemaakt zoals de scholing van intern begeleiders, managementontwikkelprogramma's, oict'ers, kwaliteitsaudits.

Deze plannen zijn onderwerp van gesprek met de schooldirecteuren en de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad aan de hand van de begroting.

Daarnaast zijn in de begroting 2022 middelen vrijgemaakt om een start te maken met de verdere ontwikkeling van strategisch personeelsbeleid.

Huisvesting & facilitaire zaken

Strategische ontwikkelingen

De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor het goed huisvesten van scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Hoe beter de leeromgeving, des te beter leerlingen functioneren. Daarom spant de gemeente zich om in de onderwijshuisvesting waar nodig te verbeteren. PCBO participeert actief in het bestuurlijk overleg en werkt mee aan de totstandkoming van beleid.

Om te zorgen dat onze leerlingen onderwijs volgen in goede leeromgevingen wordt vanuit het bestuursbureau dagelijks gewerkt aan het realiseren, beheren en exploiteren van de schoolgebouwen. Om actief te kunnen blijven sturen op de kwaliteit van de huisvesting is 2021 ons eigen huisvestingsbeleid door middel van een notitie nader geformuleerd. Het huisvestingsbeleid geeft heldere kaders en spelregels voor het realiseren, beheren en exploiteren van de schoolgebouwen binnen de ambities die binnen Rotterdam zijn geformuleerd.

In mei 2020 heeft de gemeente Rotterdam het integraal huisvestingsplan 2020-2023 vastgesteld. Dit plan is in overleg met de schoolbesturen ontwikkeld door middel van zogenoemde gebiedssessies waarin schoolbesturen per wijk afspraken hebben gemaakt over de onderwijshuisvesting. In het IHP zijn twee ambities geformuleerd.

1. Een evenwichtiger onderwijsaanbod: betere geografische spreiding van sterk, gevarieerd en kwalitatief goed onderwijs over de stad en de wijken. Kortom, de beste school in de buurt!
2. Beter kwaliteit huisvesting: bij nieuwbouw duurzamer en flexibeler bouwen, zodat groei, krimp en medegebruik makkelijker te realiseren is.

Voor de realisatie van deze ambities zijn procesafspraken gemaakt om de individuele schoolaanvragen te behandelen. Deze afspraken komen samengevat op het volgende neer. Een ontwikkeling begint met het opstellen van een businesscase. Na goedkeuring van deze businesscase kan overgaan worden tot het selecteren van een architect om te komen tot een definitief ontwerp waarna het contracteren van een aannemer aan de orde komt en de bouw kan starten.

In 2021 is gewerkt aan onderstaande projecten

	Proces doelstelling	Doel
<i>Nieuwbouw/renovatie</i>		
Da Costaschool	Opstellen businesscase	Behaald
	Architecten selectie	Loopt nog
Prinses Margrietschool	Opstellen businesscase	Behaald

	Contracteren projectmanagementteam	Behaald
Beatrixschool IJsselmonde	Opstellen businesscase	
Het Open Venster	Oplevering nieuwbouw	Loopt nog
Pniëlschool	Oplevering renovatie	Behaald
<i>IHP</i>		
Contractonderhoud		Behaald
Meerjarig onderhoud		Loopt nog
<i>Duurzaamheid</i>		
Zonnepanelen Klaver	Ingebruikname	Behaald
Zonnepanelen Heldring	Ingebruikname	Behaald
Zonnepanelen Beatrix Pendrecht	Ingebruikname	Behaald
Isolatieglas Heldring	Energiebesparing	Loopt nog
Spouwmuurisolatie Schreuder	Energiebesparing	Loopt nog

Nieuwbouw

Voor de Da Costaschool is in 2018 met de gemeente overeengekomen dat voor deze school nieuwbouw zal worden gerealiseerd. In 2021 is de businesscase goedgekeurd en is de architecten selectie opgestart. De Gemeente is bouwheer voor dit project.

In 2021 is voor de nieuwbouw van de Margrietschool een businesscase opgesteld en er is in 2022 een projectmanagementteam en een architect geselecteerd. De planning gaat uit van een opleverdatum rond het schooljaar 2024/2025.

Tevens is dit jaar een businesscase opgesteld voor de nieuwbouw van de Beatrixschool in IJsselmonde.

De gemeente heeft begin 2018 een herstart gemaakt in het bouwproces voor de nieuwbouw voor Het Open Venster. In 2020 is een bouwteam geformeerd en een definitief ontwerp gemaakt. De verwachte opleverdatum ligt voor de zomer 2022. Omdat de gemeente Rotterdam bouwheer is, leidt dit niet tot een direct financieel risico.

De renovatie van de Pniëlschool is in de zomer van 2020 gestart en in 2021 afgerond. Het pand is in het najaar weer in gebruik genomen.

De splitsing van de Doorstroom is niet uitgevoerd in verband met de sluiting van het Westpunt per 1-8-2022. Het pand zal worden teruggegeven aan de gemeente.

IHP

In het Integraal huisvestingsplan 2020-2023 staan onder andere nog de volgende projecten genoemd: Zalmpaat en Bogermanschool in combinatie met Willem van Oranjeschool. In afwachting van de definitieve uitbreiding zijn voor der Zalmpaat begin 2022 noodlokalen in gebruik genomen en is een stedenbouwkundig onderzoek uitgevoerd. Ten aanzien van de Bogermanschool heeft er een inpassingstudie plaatsgevonden.

Minder concreet worden er oriënterende gesprekken gevoerd met de gemeente over de huisvesting van de Elout van Soeterwoudeschool i.c.m. de Akker, de Wilhelminaschool en de Steven Stermerding.

Contractonderhoud

In 2021 stond in de meerjarenonderhoudsplanung € 664.900 opgenomen voor contractonderhoud, waaronder de eigen bijdrage voor de renovatie van de Pniël, hiervan is ca. € 552.200 uitgegeven.

In de planning wordt rekening gehouden met onvoorziene uitgaven (begroot bedrag per m2 bruto vloeroppervlakte) ca. € 48.000, deze post is dit jaar niet aangesproken. De renovatie van Pniël moet nog financieel worden afgerond, waarbij nog een deel van de eigen bijdrage moet worden verwerkt, ca. € 48.000. Bij een aantal panden is het

geplande dakonderhoud niet uitgevoerd omdat dit nog niet noodzakelijk was. Per saldo is sprake van een onderbesteding van ruim € 112.000.

Meerjarig onderhoud van de gebouwen

Vanaf 2015 is voor binnen- en buitenonderhoud één gezamenlijke voorziening getroffen. De dotatie is bepaald aan de hand van het in 2018 geactualiseerde meerjarig onderhoudsplan voor het binnen- en buitenonderhoud.

Vooruitlopend op de vanaf 2023 aangescherpte verslaggevingsregels voor de opbouw van de voorziening groot onderhoud is er in 2018 een extra dotatie gedaan, waardoor het saldo in de voorziening per gebouw positief is en blijft voor de komende jaren. In 2021 zijn extra dotaties gedaan in verband met werkzaamheden welke niet zijn opgenomen in het onderhoudsplan.

Bij de bepaling van de voorziening groot onderhoud ultimo 2021 is gebruik gemaakt van de tijdelijke uitzonderingsbepaling tot en met 2022 conform RJO-artikel 4, lid 1c.

Het was de bedoeling dat vanaf 2023 de voorziening onderhoud wordt opgebouwd op basis van de componentenmethode. Hierover is een landelijke discussie gevoerd, waarbij OCW een werkgroep heeft gevraagd advies te geven. De werkgroep gaf eind 2020 onderstaande adviezen:

- 1) Geef schoolbesturen de tijd om te komen tot nieuwe verwerking groot onderhoud (invoering per 1-1-2023) en faciliteer de benodigde professionaliseringsslag die hiervoor moet worden gemaakt.
- 2) Kom in overleg met veld tot een scherpe definitie van groot onderhoud en leg deze vast in wet- en regelgeving.
- 3) Meer helderheid over verantwoordelijkheid huisvesting besturen en gemeente.

De Raad voor de Jaarverslaggeving heeft eind december 2021 een concept Uiting gecommuniceerd waarin wordt uitgewerkt wat de definitie van groot onderhoud is en wanneer sprake is van een actief dat moet worden afgeschreven. De uiteindelijke definitie wordt naar verwachting in 2022 gepubliceerd. Er wordt hierbij geen rekening gehouden met specifieke vraagstukken die gelden voor onderwijsinstellingen, zoals de situatie dat het economisch claimrecht van de panden bij de gemeente ligt in plaats van bij de schoolbesturen. Er is een nieuwe werkgroep in het leven geroepen om op deze vraagstukken te beantwoorden. Waarschijnlijk zal dit ook leiden tot een verlenging van de overgangstermijn voor de invoering van de aangepaste berekeningsmethodiek.

Volgens het meerjarenonderhoudsplan stond in 2021 € 975.000 onderhoud gepland voor de scholen. In de loop van 2021 zijn voor een viertal scholen nog werkzaamheden toegevoegd, waarmee het totaalbudget uitkomt op ruim € 1.163.000. De gerealiseerde uitgaven bedragen per eind december € 1.321.000. In 2021 zijn werkzaamheden uitgevoerd die voor eerdere jaren stonden gepland, waardoor er sprake is van een overschrijding. Een deel van de geplande werkzaamheden zijn opgeschort in afwachting van toekomstige ontwikkelingen.

Duurzaamheid

Sinds 2018 is een energicoördinator verbonden aan het bestuursbureau die ons adviseert over te nemen stappen in het kader van duurzaamheid.

Na in 2019 en 2020 een school voorzien te hebben van zonnepanelen is er een analyse gemaakt van de mogelijkheden van verdere verduurzaming van onze gebouwen met gebruikmaking van zonnepanelen. Op basis van deze analyse is een prioritering opgesteld waarbij rekening is gehouden met de staat van het onderhoud van het dak, rendement en ligging. In 2021 zijn drie scholen voorzien van zonnepanelen en zijn voorbereidingen getroffen voor een volgende tranche.

Ingeval van nieuwbouw en renovatie zullen toekomstige ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid in de planvorming worden betrokken.

Ventilatie

Sinds de zomervakantie 2020 is er veel aandacht voor de ventilatie op scholen. Het RIVM constateert dat de overdracht van het nieuwe coronavirus voornamelijk plaats vindt via druppelinfectie, en dat er op basis van de huidige inzichten geen aanwijzingen zijn dat aerogene verspreiding via hele kleine druppels en druppelkernen (aerosolen) een belangrijke bijdrage leveren aan de overdracht van het nieuwe coronavirus. Hierdoor is de precieze rol van ventilatie in overdracht van COVID-19 nog onbekend, maar als die er al is, is deze veel minder van belang dan de andere preventieve maatregelen.

In de laatste maanden van 2020 is er door een extern bureau onderzoek verricht naar de ventilatiemogelijkheden op onze scholen. Het onderzoek spitste zich toe op twee normen: voldoet het gebouw qua ventilatie aan het bouwbesluit en worden de normen van de gezondheidsrichtlijnen gehaald. Het bureau geeft met betrekking tot de normen van het bouwbesluit aan dat van 7 scholen een deel van de lokalen niet aan de norm voldoet en een deel van de lokalen van 23 scholen voldoet niet aan de gezondheidsrichtlijnen. Naast bruikbare adviezen om op korte termijn de situatie te verbeteren en de luchtkwaliteit beter te monitoren zijn eind oktober 2020 scholen voorzien van CO² meters om de luchtkwaliteit te monitoren en de technische dienst hiervan op de hoogte te brengen. Naar aanleiding van deze metingen zullen waarschijnlijk gebouwaanpassingen nodig zijn.

Op basis van de rapporten zijn de aanpassingen onderverdeeld in drie fases: lokaal voldoet niet aan bouwbesluit en niet aan de gezondheidsrichtlijnen, lokaal voldoet niet aan de gezondheidsrichtlijnen en lokaal voldoet niet maar gebouw staat op de nominatie voor nieuwbouw of renovatie.

In 2021 zijn de eerste herbeoordelingen en gebouwaanpassingen uitgevoerd om het binnenklimaat te verbeteren. Er zijn roosters schoongemaakt; ventilatoren en luchtzakken zijn onderhouden of vervangen. Diverse projecten zijn opgestart en worden in 2022 uitgevoerd, waardoor betreffende locaties voldoen aan de richtlijnen of in ieder geval beter presteren.

De investering in 2021 bedroeg ca. € 80.000 excl. BTW. Er is een start gemaakt met de aanpassingen voor de Heldringschool, geschatte investering van € 275.000 excl. BTW, deels gefinancierd met een SUVI-subsidie.

De tweede fase betreft lokalen welke voldoen aan de richtlijnen uit het bouwbesluit maar niet aan de richtlijn frisse scholen. Deze investering behelst een bedrag tussen de € 1.100.000 en € 1.450.000 excl. BTW.

De geschatte resterende investering voor fase 3 ligt tussen de € 2.200.000 en € 2.400.000 excl. BTW. In dit bedrag is € 1.200.000 excl. BTW opgenomen voor locaties die op de lijst van nieuwbouw staan en waarvoor plannen worden ontwikkeld. In deze situaties zal worden bekeken in hoeverre investeringen zinvol en doelmatig zijn of dat er een voorlopige oplossing kan worden gevonden met behulp van andere maatregelen.

Financieel beleid

Financieel beleid

Ons financieel beleid beoogt de kaders van de financiële huishouding van de organisatie aan te geven. Daarmee wordt bereikt dat het financieel beleid voor alle betrokkenen eenvoudig en transparant is, dat de afspraken helder zijn en de verantwoordelijkheden duidelijk afgebakend. In een professionele organisatie waarin verantwoordelijkheden belegd zijn bij het college van bestuur en gedeeltelijk gemandateerd zijn aan schooldirecteuren en andere functionarissen, is het belangrijk dat de verdeling van de middelen transparant geregeld is en dat duidelijk is hoe verantwoording afgelegd wordt over het gevoerde financiële beleid. (Financiële) beleidsplanning is een instrument waarmee de organisatie op langere termijn verantwoorde keuzes kan maken en strategische doelen kan realiseren. Keuzes die de risico's beperken en de organisatie en afzonderlijke scholen mogelijkheden bieden samenhangende beslissingen te nemen om de gestelde doelen te bereiken. Het financieel beleid van PCBO is eenvoudig en transparant. Hiermee beogen we onder meer dat besluitvorming, toezicht, medezeggenschap en budgethouderschap betekenisvol kunnen plaatsvinden.

Het financieel beleid van PCBO is erop gericht dat beleid en financiën zo goed mogelijk op elkaar aansluiten. Hierbij is het nadrukkelijk zo dat de financiën het beleid moeten volgen. Ons financieel beleid staat niet geïsoleerd van al ons andere beleid. Het is verbonden met de overige beleidsterreinen binnen de organisatie. Aansluiting van het financieel beleid met het strategisch beleid en schoolplannen is een vereiste. Het financieel beleid is gericht op een optimale en efficiënte inzet van middelen om onze gestelde doelen te realiseren. Het voeren van een gezond financieel beleid op korte en lange termijn, zowel op bestuursniveau als op schoolniveau is een belangrijk principe. Op een aantal gebieden heeft PCBO er voor gekozen zaken bovenschools te organiseren. Dit met name om risico's centraal af te dekken of om efficiëntie te bereiken. Daarnaast is er sprake van beleid op bestuursniveau. De scholen van PCBO maken deel uit van één organisatie, die als geheel streeft naar een hoogwaardig onderwijsaanbod. Uitgangspunt binnen PCBO is dat gelden in voldoende mate beschikbaar moeten zijn voor het primaire proces, in de wetenschap dat overhead en gezamenlijke bovenschoolse activiteiten bijdragen aan een kwalitatief goed onderwijsproces.

Doelmatigheid

Bij de beoordeling van investeringen en uitgaven met een materieel belang worden de richtlijnen vanuit het ministerie gehanteerd:

- 1 Passen de uitgaven binnen het onderwijsdoel?
- 2 Is er een zakelijk belang?
- 3 Is er gepaste soberheid?
- 4 Zijn er voor kosten gemotiveerde keuzes gemaakt?
- 5 Zijn de kosten proportioneel in relatie tot de activiteiten?

Er wordt een meerjarenbegroting opgesteld en ter goedkeuring aan de raad van toezicht voorgelegd.

De (meerjaren)begroting van PCBO kent drie hoofdonderdelen: baten, lasten en resultaat.

De baten bestaan uit drie hoofdcategorieën:

1. Algemene baten (lumpsum).
2. Specifieke baten (geoormerkt t.b.v. bepaalde activiteit, een specifiek doel).
3. Private baten

De lastenkant van de begroting bestaat uit de kostenplaatsen waar PCBO haar activiteiten uitvoert (haar doelstellingen realiseert). Dit zijn:

- Loonkosten personeel scholen.
- Bestuur en (administratieve) organisatie.
- Gezamenlijke activiteiten.
- Materiële uitgaven scholen.
- Private uitgaven.

Het saldo van de baten en lasten is het begrote resultaat. PCBO streeft niet per definitie naar een nulresultaat. Het kan gewenst zijn een deel van de reserves, met inachtneming van het risicoprofiel aan te wenden. De begroting sluit dan bewust met een negatief resultaat. Deze keuze wordt onderbouwd in de toelichting op de begroting.

	Proces doelstelling	Doel
Dalende reservepositie	Bevordering van kwalitatief goed onderwijs en afbouw vermogen	Doorlopend
Afnemende personele reserve scholen	Bevordering van kwalitatief goed onderwijs en afbouw vermogen	Doorlopend
<i>Gemeentelijke subsidies:</i>		
(V)SMW	Tijdige signalering van belemmeringen van leerlingen	Behaald
VVE	'Vliegende' start voor 2- en 3-jarigen	Behaald
Integrale beschikking	Gelijke kansen voor elk talent	Behaald
<i>Rijkssubsidie:</i>		
NPO	Terugdringen leerachterstanden	Loopt nog
Prestatiebox	Implementatie bestuursakkoord	Deels behaald/Loopt nog
Professionalisering/begeleiding	Deskundigheidsbevordering	Loopt nog

Dalende reservepositie

Het begrote resultaat voor 2021 was negatief vanwege het voornemen extra middelen vanuit de reserves in te zetten ter bevordering van kwalitatief goed onderwijs. Echter het gerealiseerde resultaat is positief voornamelijk door de extra bekostiging ten behoeve van het inhalen van de leerachterstanden als gevolg van de coronapandemie en de krapte op de arbeidsmarkt waardoor formatieruimte niet kan worden ingevuld. De plannen van de scholen voor besteding van de extra bekostiging overschrijden de jaargrens en we zijn er niet in geslaagd opengestelde vacatures in te vullen.

Afnemende personele reserve scholen

Er wordt momenteel veel aandacht gegeven aan het besteden van de spaarsaldi van voorgaande schooljaren. Scholen leveren plannen in ter besteding van deze gelden. De gelden worden o.a. ingezet ter verrekening van de tekorten uit andere schooljaren en ter voorkoming van tekorten op het huidige schooljaar. De spaarsaldi van voorgaande schooljaren worden langzaam afgebouwd. In 2021 is door alle extra subsidies geen afname gerealiseerd.

(Voor)School Maatschappelijk Werk ((V)SMW)

Doel van het (V)SMW is het bieden en/of regelen van school gebonden zorg- en hulpverlening aan kinderen/leerlingen en hun ouders/ verzorgers en het ondersteunen van de (voor)schoollocatie binnen de zorgstructuur waarvan de (v)SMW'er deel uitmaakt. De (V)SMW'er biedt kortdurende hulpverlening, toeleiding naar hulp en schoolondersteuning (ondersteuning aan de leerkracht en in de klas).

In juli 2021 is de subsidie over 2020 vastgesteld door de gemeente conform de beschikking en verantwoording. De verantwoording over 2021 is in maart 2022 ingediend bij de gemeente. Activiteiten conform de aanvraag zijn uitgevoerd.

Vroeg en Voorschoolse Educatie (VVE)

De peuterspeelzalen worden bekostigd vanuit de gemeentelijke subsidie VVE. Het doel is een 'vliegende start' realiseren voor twee- en driejarige kinderen. Alle peuterspeelzalen bieden 960 uur voorschoolse educatie aan. De subsidie wordt verleend op basis van het aantal groepen. In 2021 zijn 30 groepen door de gemeente bekostigd.

Als gevolg van de coronapandemie zijn de peuterspeelzalen ook deels gesloten geweest in 2021. Ouders worden gecompenseerd voor de ouderbijdrage. De compensatie voor ouders met kinderopvangtoeslag verloopt via de Sociale Verzekeringsbank. De compensatie voor ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag loopt via de gemeente. De gemeente Rotterdam heeft geen rechtstreekse relatie met de ouders, daarom is gekozen voor de procedure dat

de houder de ouderbijdrage terugbetaalt aan de ouder en de gemeente vervolgens de houder compenseert met een aanvullende subsidie. Het rijk compenseert de gemeente.

In juni 2021 is de verantwoording over 2020 goedgekeurd door de gemeente. De verantwoording over 2021 is in maart 2022 ingediend bij de gemeente.

Integrale beschikking Rotterdams Onderwijsbeleid

De subsidie wordt verleend ten behoeve van de uitvoering van activiteiten/prestaties in het kader van Schoolontwikkelingsbudget, dagprogrammering CZ, burgerschapsinitiatieven, Rotterdamse Lerarenbeurs, vermindering ervaren werkdruk, talentscouting, zij-instroom, schakelklassen, ouderbetrokkenheid en duurzame inzet leraren. De subsidie over 2019/2020 is in november 2021 definitief vastgesteld door de gemeente. De afrekening over het schooljaar 2020/2021 is eind februari 2022 ingediend bij de gemeente. De activiteiten zijn als gevolg van corona deels niet uitgevoerd.

NPO

Het Nationaal Programma Onderwijs is er voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona. Met dit extra geld kunnen scholen hun leerlingen en leraren helpen coronavertragingen aan te pakken. Met het uitvoeren van een schoolscan hebben scholen zicht gekregen op vertragingen en behoeften bij hun leerlingen en naar aanleiding daarvan keuzes gemaakt uit de 'menukaart' met interventies. Aan het begin van het schooljaar 2021/2022 zijn begrotingen/plannen opgesteld op basis van de gemaakte keuzes.

Prestatiebox

De regeling prestatiebox is bedoeld voor opbrengstgericht werken, cultuureducatie, professionalisering van leraren en schoolleiders en is per 31-7-2021 beëindigd. De inkomsten zijn niet geoormerkt, maar dienen te worden verantwoord volgens de reguliere systematiek van de jaarrekening. Er is deels gekozen voor een bovenschoolse inzet en deels inzet op de scholen.

Alle scholen hebben een budget toegewezen gekregen, waar ze een onderbouwing voor hebben opgesteld. De scholen hebben de gelden ingezet voor extra formatie o.a. in de vorm van extra handen in de klas, splitsing van groepen en talentontwikkeling en voor materiële uitgaven waaronder aanschaf van computerapparatuur, netwerkinfrastructuur, scholing, materialen voor techniek, orthotheek en scholing. Verder zijn de bovenschoolse activiteiten gecontinueerd, zoals Begaafd op Zuid, ouderbetrokkenheid, werkgroep ICT en onderwijs, Playing for Success en zwakke scholen. Vanuit het zwakke scholen budget zijn gelden toebedeeld aan het Westpunt en de Pniëlschool.

Professionalisering en begeleiding starters en schoolleiders

Vanaf schooljaar 2021-2022 is de prestatiebox vervangen door een bedrag per leerling voor professionalisering en begeleiding startende leraren en schoolleiders. Deze bijzondere bekostiging levert een bijdrage aan de professionalisering van personeel en de begeleiding van startende leraren en schoolleiders. Het bestuur besluit gemeenschappelijk met de personeelsgeleding van de medezeggenschapsraad over de inzet van de middelen. Alle scholen hebben een budget toegewezen gekregen, waar ze een plan voor hebben opgesteld. De gelden worden ingezet voor nascholing en coaching en begeleiding. De coaching en begeleiding vinden plaats door zowel interne als externe coaches.

Opstellen meerjarenbegroting

Sinds 2019 wordt gewerkt met een ontwikkelagenda die met de jaren meer inhoud heeft gekregen aan de hand van de strategische keuzes en waarin de koppeling tussen de ontwikkelthema's en de inzet van middelen zichtbaarder wordt. Daarnaast wordt van iedere school meerjarenbegrotingen gevraagd op het gebied van ICT, onderwijsleerpakket en meubilair en vijfjaarlijks wordt de dotatie aan de onderhoudsvoorziening herrekend.

Investeringsbeleid

Investeringsplannen

De schooldirecties stellen een meerjarige begroting op voor de investeringen in onderwijsleerpakket, ICT en meubilair.

De realisatie van de investeringen ten opzichte van de geplande investeringen blijft ook dit jaar weer opvallend achter. Deels is dit te verklaren door op handen zijnde nieuwbouwprojecten, verbouwingen en verhuizing van locaties, waardoor de investeringen voor meubilair nog niet zijn uitgevoerd. Voor wat betreft het onderwijsleerpakket is de vervanging van methoden uitgesteld vanwege de tijdsinspanning die het kost om te komen tot een keuze voor een nieuwe methode. Materialen zullen ook deels zijn aangeschaft vanuit de nieuwe subsidies voor IOP en NPO, waardoor ze niet uit de investeringsbegroting zijn bekostigd.

Investeringen op bovenschools niveau worden verwoord en onderbouwd in de meerjarenbegroting

Treasury

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het treasurymanagement van de stichting. Het treasurybeleid is in een statuut vastgelegd. De algehele doelstelling voor de treasuryfunctie bij PCBO is dat deze de financiële continuïteit van de organisatie waarborgt. Het beleid is erop gericht om een zo hoog mogelijk rendement te combineren met een zo laag mogelijk risico. Deze afweging wordt meegenomen in de productkeuze naar aard, looptijd en beschikbaarheid van middelen. Vanwege de negatieve rente op spaarrekeningen is PCBO in 2020 overgestapt naar schatkistbankieren. De publieke middelen staan op een rekening-courant bij het Rijk. De obligatieportefeuille is gesplitst in een privaat en een publiek deel. Het private deel zal worden belegd volgens een matig defensief risicoprofiel. De publieke beleggingen worden afgebouwd.

Het treasurystatuut voldoet aan de Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 6 juni 2016, nr. WJZ/800938, houdende regels voor onderwijsinstellingen omtrent het uitzetten van gelden, het aangaan van leningen en het aangaan van verbintenissen voor financiële derivaten en de Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 5 december 2018, nr. FEZ/1402273, houdende wijziging van de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 in verband met aanpassing van de definitie van lidstaat in relatie tot de voorwaarden met betrekking tot het aangaan van leningen. Klik [hier](#) voor het treasurystatuut.

In 2021 zijn 2 leningen afgelost in de publieke portefeuille. In de private portefeuille hebben wijzigingen plaatsgevonden binnen het Duurzaamfondsenmandaat en is een bedrag ingelegd in het Duurzaam Beleggenmandaat. De overige private middelen worden alleen kortlopend weggezet op spaarrekeningen bij solide banken.

	31-12-2020	31-12-2021	
Vast rentende obligaties met looptijd 2021 resp. 2022-2033, aanschafwaarde	5.580.034	4.582.034	publiek
Duurzaam fondsen mandaat	2.194.614	2.056.120	privaat
Duurzaam beleggen mandaat	-	1.508.114	privaat
Spaarrekeningen, saldi	8.479.940	5.399.326	privaat
Schatkistbankieren	24.247.593	34.210.159	publiek
Betaalrekeningen, saldi	42.160	7.132	
Kassaldi	8.569	9.542	
De obligaties vallen vrij in nominale waarde (x € 1.000) in 2022: 650, 2023: 591, 2024: 400, 2025: 800, 2026: 950, 2027: 700 en 2033: 500			

Nationaal Programma Onderwijs

In het kader van het NPO leverden alle scholen een analyse (school-scan) aan en een plan voor de besteding van de middelen. Een inventarisatie van alle plannen maakte duidelijk dat het grootste gedeelte van de middelen aangewend wordt voor de inzet van personeel. De extra personele inzet is divers; onder andere het mogelijk maken van kleinere klassen, het bieden van extra ondersteuning in kleinere groepen, maar ook inzet van gedragsspecialisten/orthopedagogen en de inhuur van vakdocenten. De personele inzet wordt deels met eigen

personeel uitgevoerd en deels door externen. De externe personeelsleden verzorgen zowel reguliere functies als specialistische inzet zoals culturele vorming, coaching en bewegingsonderwijs. Van de in 2021 bestede middelen is ruim 20% ingevuld door externe inzet.

Naast de extra inzet van personeel zijn ook middelen besteed voor de aanschaf van materialen en scholing.

Onderstaand een overzicht van de inzet in kalenderjaar 2021 per interventie:

Categorie	Interventie	
A	Meer onderwijs om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij de spijkere	€ 11.100
B	Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkere	€ 875.400
C	Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen	€ 65.500
D	Ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen	€ 21.400
E	(Extra) inzet van personeel en ondersteuning	€ 732.100
F	Ouderbetrokkenheid en digitale technologie/ randvoorwaarden	€ 260.600
O	Overig: deze extra rubriek is uitsluitend bedoeld voor (bestemmings)reserves voor werkloosheidskosten en dotatie aan de voorziening transitievergoeding	€ 0
Totaal inzet 2021		€ 1.966.100

Over de maanden augustus t/m december is € 3,4 miljoen subsidie ontvangen. Voor het verschil tussen het ontvangen bedrag en de totaal inzet 2021 is een bestemmingsreserve gevormd.

Eind oktober 2021 hadden de scholen plannen opgesteld voor € 6,4 miljoen, zijnde 78% van de beschikbare middelen voor het schooljaar 2021-2022. Gelet op de relatief korte periode waarin de middelen zijn ingezet is het nog lastig om het effect te meten.

Het Ministerie van Onderwijs wil met de twee jaar durende aanvullende bekostiging voor het verstrekken van een arbeidsmarkttoelage scholen met relatief meer uitdagende leerlingen beter in staat stellen om medewerkers te behouden en aan te trekken. Ook wil men hiermee het herstel van kansengelijkheid bevorderen. Twee scholen binnen de stichting komen niet in aanmerking voor de aanvullende bekostiging. De arbeidsmarkttoelage is met instemming van de Raad van Toezicht, GMR en de schooldirecties bovenschol ingezet, zodat alle personeelsleden binnen de stichting eenzelfde procentuele toelage krijgen. De extra benodigde middelen worden gefinancierd vanuit de reserves van de stichting.

In totaal vroegen 25 locaties in één of meerdere tijdvakken subsidie aan voor inhaal- en ondersteuningsprogramma's. Deze programma's mochten tot 31 december 2021 uitgevoerd worden. De recente verantwoording maakte inzichtelijk dat op alle locaties minimaal de vereiste 85% van de leerlingen waarvoor de aanvraag werd gedaan het programma van minimaal 25 uur heeft afgerond. Een aantal scholen heeft de inzet die zij startten met de IOP-subsidie voortgezet in hun NPO-plan, waardoor de leerlingen blijvend kunnen profiteren van de extra begeleiding.

Zoals beschreven is het grootste deel van de NPO-middelen aangewend voor de inzet van personeel. Leerkrachten en overig gekwalificeerd personeel zijn echter schaars. Het niet kunnen aantrekken van deze krachten is een bedreiging voor de uitvoer van de NPO-plannen. Ook hebben verschillende scholen die wel extra personeel vonden dit personeel regelmatig moeten inzetten om klassen te bemensen bij quarantaineperiodes en/of ziekte van leerkrachten. De beoogde extra begeleiding en ondersteuning werd daardoor niet overal uitgevoerd zoals beoogd.

Allocatie middelen

De budgetten worden per school berekend. De ontvangen subsidies worden over de verschillende beleidsterreinen verdeeld op basis van de berekeningsgrondslagen waarna budgethouders op basis van hun plannen reallocaties kunnen voorleggen aan het college van bestuur.

De bekostiging voor de leerling-afhankelijke programma's van eisen en de personele bekostiging worden in formatie- en exploitatieoverzichten verder uitgewerkt en de daarin genoemde budgetten zijn voor de school taakstellend op de middellange termijn. Hierdoor wordt het mogelijk om budgetten over meerdere jaren te verdelen.

Voor fluctuaties in de uitgaven worden reserves aangehouden.

Op basis van de keuze voor deze vorm van financieel beleid worden de jaarlijkse vergoedingen van het rijk voor de volgende zaken aangewend:

- ter bestrijding van de jaarlijkse exploitatiekosten van de scholen in personele en materiële zin;
- toevoeging van een deel van de vergoeding aan voorzieningen of aan de reserve ter dekking van een mogelijke meerjarenbegroting.

In onderstaand schema wordt de verdeling tussen het school-, algemeen en bestuursbudget weergegeven.

	School	Algemeen	Bestuur
Rijksbekostiging			
- NPO	100%		
- Personeel	100%		
- Materieel (jaarlijks)	33%	42%	25%
- Materieel (meerjarig)	55%	45%	0%
- P&A incl werkdruk	43%	49%	9%
- Profess/begeleiding	100%		
Gemeentemiddelen			
- Gelijke kansen	88%	9%	3%
- VVE	89%	1%	10%
- SMW	74%	26%	0%
Overige baten			
- Extra ondersteuning (Covid)	100%		
- NPO arbeidsmarkttoelage		100%	
- Slim organiseren (incl. zij instroom)	82%	18%	
- Extra hulp voor de klas	94%	6%	
- Kansengelijkheid/doorstroomprogr PO-VO	100%		
- SWV passend onderwijs	100%		
Financiële baten		70%	30%

Reserveringen

De omvang van de voorzieningen zijn in voorkomend geval gerelateerd aan meerjarenbegrotingen en investeringsplannen. De vrije ruimte wordt gebruikt voor het opvangen van tegenvallers of voor versneld investeren of innovatie.

Het bestuur beschikt over de volgende reserves:

- Algemene reserves
- Reserve NPO
- Reserve huisvestingsbeleid
- Reserve onderwijsvernieuwing
- Personeel
- Meubilair

Onderwijsachterstandenmiddelen

De onderwijsachterstandenmiddelen worden conform de bekostigingsmethodiek op basis van schoolscores van het CBS over de scholen verdeeld.

De middelen worden ingezet voor (extra) personele inzet.

Binnen PCBO is een leernetwerk van directeuren ontstaan, het CZ Meesterlab. Binnen dit Meesterlab wordt nagedacht over het bestrijden van achterstanden door kwalitatief goed onderwijs en het binden en boeien van leerkrachten voor scholen op Zuid. Hierbij is uitgangspunt dat elke school dit doet vanuit de eigen ontwikkelingsfase. Op initiatief van het Meesterlab is in 2021 een regionale kennisagenda tot stand gekomen. Opleidingsinstituten, onderzoeksinstituten en scholen werken samen aan onderwijsontwikkeling in de scholen.

Risico's en risicobeheersing

De functies en verantwoordelijkheden van toezichthouder, bestuur en directie zijn beschreven in een toezichtskader, bestuursreglement, managementstatuut, functiebeschrijvingen en overige beleidsdocumenten.

De financiële risico's worden beheerst door het opstellen van een begroting en periodieke managementrapportages. Ter voorkoming van fraude wordt het vier ogen principe toegepast. De beheersing van de kwaliteit wordt beschreven in onze kwaliteitscyclus.

Risico's kunnen voor PCBO leiden tot materiële of immateriële schade. Ook kunnen risico's ervoor zorgen dat wij worden belemmerd bij het verwezenlijken van doelstellingen. Daarmee kunnen risico's het geven van goed onderwijs in de weg staan. Wij zijn ons dan ook bewust van het belang van risicomanagement. Maar het blijkt niet eenvoudig te zijn om adequaat inhoud en vorm te geven aan het monitoren van risico's met behulp van een risicobeheersingssysteem. De risico's zijn talrijk en spelen zich op verschillende niveaus binnen en buiten de organisatie af. Risico's zijn volop zichtbaar, maar soms ook vrij onzichtbaar. Risico's kunnen schuilen in processen, methoden, administratieve aanpakken, een aanpassing in de strategie, de externe omgeving, maar ook in gedrag en houding.

De genoemde complexiteit en de turbulente periode die achter ons ligt hebben ervoor gezorgd dat het inrichten van een risicobeheersingssysteem nog geen voldongen feit is. Hetgeen niet wil zeggen dat wij geen oog hebben voor het beheersen van risico's. Voordat wij daar een opsomming van geven beschrijven wij het soort risico's die kunnen optreden.

Vermijdbare risico's

Interne risico's die te beheersen zijn en die in principe vermijdbaar of te voorkomen zijn. Voorbeelden zijn onjuist en/of onethisch handelen van medewerkers of risico's in routinematige operationele processen. Deze risico's moeten proactief gemanaged worden door (het regelmatig) checken van processen en regels rondom gedrag en besluitvorming.

Strategische risico's

Deze risico's ontstaan door een door de organisatie gekozen strategie en zijn daarmee vrijwillig aangegane risico's. Risico's en de vermoedelijke opbrengsten van de gekozen strategie worden hierbij afgewogen. De meerwaarde van een strategie maakt dat de risico's als onvermijdelijke keerzijde van de strategie worden gezien. Bij deze risico's dient natuurlijk wel de kans van optreden en/of hun mogelijke impact te worden verkleind. Bij deze risico's dient een terugkerende dialoog te worden georganiseerd.

Externe risico's

Dit zijn niet beïnvloedbare, van buiten de organisatie komende risico's. Denk hierbij bijvoorbeeld aan macro economische, politieke, demografische omstandigheden. Deze risico's dienen te worden geïnventariseerd te worden en ook hier dient een dialoog over plaats te vinden.

	Onderwerp	Beheersingsactiviteiten
Vermijdbare risico's	Informatie en communicatie technologie Privacy Gezonde huisvesting Gezondheidsmanagement	- Implementatie zorgeloos in de Cloud - Opdracht ICT-security check - Implementatie IBP-beleid - Ventilatieonderzoek - Verzuimbeleid - Start vitaliteitsbeleid - Herverzekering eigen risico WGA
Strategische risico's	Kwaliteit van onderwijs	- Visie op leren - Beschrijving kwaliteitscyclus

	Personeelsplanning	- Voorbereiding en start "slim Organiseren" - Implementatie communicatieplan - Visie goed werkgeverschap
Externe risico's	Demografische ontwikkelingen Politieke omstandigheden	- Diverse analyses gebiedsontwikkelingen - Deelname aan landelijke en stedelijke gremia

In voorkomend geval geven we aandacht aan opgetreden risico's. Ons voornemen is om deze risico's in te bedden in een systeem en ingeval van majeure beleidsvoornemens een risicoafweging inzichtelijk te maken

Planning- en Control

In 2020 is voor de formatieplanning nieuwe software op het bestuursbureau geïmplementeerd. Op verzoek van de schoolleiders is het programma door de corona-epidemie nog niet op de scholen in gebruik genomen. Met behulp van externe inzet zal deze software in 2022/2023 worden ingezet ten behoeve van onze scholen en worden uitgebreid met de materiële bekostiging.

CAPISCI maakt budgetbeheer op schoolniveau makkelijker, zodat directeuren beter in staat zijn om hun financiële stand van zaken te beheren. Hiermee wordt het eigenaarschap en de financiële bewustwording bij directeuren versterkt.

Risicomanagement moet aansluiten bij de bestaande werkwijze in de organisatie. Onderstaande tabel bevat de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen:

Omschrijving Risico	Gevolgen	Mitigerende maatregelen
tekort aan leraren	tekort aan kwalitatief goed personeel	actieve samenwerking met PABO's, traject voor zij-instromers, begeleiding voor starters, nadenken over alternatieve onderwijsconcepten
Resultaat: In 2021 zijn via het zij-instroomtraject, flexibele PABO en verkorte deeltijd 28 personeelsleden gestart. 10 zij-instromers hebben hun diploma behaald en zijn als bevoegd leerkracht benoemd.		
tekort aan directeuren	tekort aan kwalitatief goed personeel	intern opleidingstraject /kweekvijver
Resultaat: Afgelopen jaren zijn regelmatig (adjunct-)directeuren benoemd vanuit de eigen kweekvijver.		
oplopend verzuim	discontinuïteit van het onderwijs	actief casemanagement door de verzuimcoördinator en leidinggevenden
Resultaat: Ondanks de covid uitbraak is ons verzuimpercentage beperkt toegenomen van 5,05% naar 5,51%		
afnemend leerlingaantal	teruglopende inkomsten en teruglopend marktaandeel	in begroting en formatie sturen op aantal groepen en aantal medewerkers, inzet adviseur marketing en communicatie
Resultaat: Wisselend succes blijkend uit de marktaandeelbeschrijving zoals die begin 2022 is opgesteld.		
binnenklimaat voldoet niet aan richtlijnen	gezondheidsrisico's en slechtere prestaties leerlingen	ventilatie verbeteren en luchtkwaliteit monitoren

Resultaat: De scholen zijn uitgerust met CO2-meters zodat leerkrachten zicht hebben op de luchtkwaliteit in de lokalen. Voorts zijn bouwkundige aanpassingen aangebracht waardoor school voldoen aan de gestelde norm.

onderwijskwaliteit niet op orde	tegenvallende resultaten leerlingen	zichthouden op en verbetering van de kwaliteit (zie § 2.1)

Resultaat: De definitie van kwaliteit is dit jaar uitgewerkt. Wanneer scholen hun doelen niet dreigen te halen worden verbeterplannen opgesteld. PCBO heeft 2 scholen met de waardering goed van de inspectie en geen zwakke scholen.

Verder blijven we werken aan bewustwording onder medewerkers van privacy en cybersecurity. Cyberincidenten kunnen reputatieschade opleveren en ook de continuïteit van het onderwijs in gevaar brengen. Er is een technische security test uitgevoerd en de aanbevelingen uit het analyse zijn in de loop van 2021 deels opgevolgd.

Met betrekking tot het monitoren van de risico's is aan een externe partij opdracht gegeven om hier advies in te geven.

3. Verantwoording van de financiën

Dit hoofdstuk verantwoordt de financiële staat van het bestuur. Het geeft de belangrijkste financiële gegevens weer en is los van de jaarrekening te lezen. De eerste paragraaf geeft een analyse van de staat van baten en lasten en de balans. In de tweede paragraaf komt de financiële positie van het bestuur aan bod.

Staat van baten en lasten en balans

	Vorig jaar (T-1)	Begroting verslagjaar (T)	Realisatie verslagjaar (T)	Vershil verslagjaar t.o.v. begroting	Vershil verslagjaar t.o.v. vorig jaar
BATEN	2020	2021	2021		
Rijksbijdragen	51.255.874	52.869.000	60.469.760	7.600.760	9.213.886
Overige overheidsbijdragen en subsidies	10.099.239	10.746.000	10.249.514	-496.486	150.275
Overige baten	1.186.243	695.000	1.194.135	499.135	7.892
TOTAAL BATEN	62.541.356	64.310.000	71.913.409	7.603.409	9.372.053
LASTEN					
Personeelslasten	49.346.678	52.059.000	52.644.385	585.385	3.297.707
Afschrijvingen	1.199.980	1.237.000	1.287.102	50.102	87.122
Huisvestingslasten	5.033.146	5.476.000	5.288.370	-187.630	255.224
Overige lasten	7.066.276	7.327.000	7.279.172	-47.828	212.896
TOTAAL LASTEN	62.646.080	66.099.000	66.499.029	400.029	3.852.949
SALDO					
Saldo baten en lasten	-104.724	-1.789.000	5.414.380	7.203.380	5.519.104
Saldo financiële baten en lasten	65.342	72.000	78.684	6.684	13.342
TOTAAL RESULTAAT	-39.382	-1.717.000	5.493.064	7.210.064	5.532.446

Verschillen ten opzichte van de begroting

Het voordelig verschil van € 7,2 miljoen tussen het gerealiseerde en begrote resultaat is in grote lijn te verklaren doordat er meer (project-)subsidies binnenkwamen dan er besteed konden worden. Personeel (zowel in loondienst als externe inhuur) is niet in afdoende mate te werven, terwijl de hoeveelheid subsidies is toegenomen t.o.v. begroting. Daarmee sluit PCBO R'dam aan bij de trend die gaande is bij alle PO-besturen in alle grote steden.

In de Rijksbijdragen zijn subsidies opgenomen voor diverse onderwerpen, zoals personele lumpsumvergoeding, materiële instandhouding, impuls gelden, de prestatiebox, professionalisering en groeibekostiging. Er is bekostiging ontvangen voor Inhaal- en ondersteuningsprogramma's, slim organiseren, Extra hulp in de Klas en het Nationaal Programma Onderwijs welke bedragen pas in de loop van 2021 bekend werden. Ook de subsidievoorwaarden voor de nieuwkomers zijn verruimd i.v.m. corona.

De gemeentelijke subsidie voor Rotterdams Onderwijs Beleid wordt deels teruggestort omdat activiteiten niet zijn uitgevoerd als gevolg van corona.

Het verschil in de overige baten heeft o.a. betrekking op een boekwinst bij de verkoop van een huis, subsidie voor Rotterdams Goud en de inkomsten voor wijkmaatwerkbudgetten en leerling maatwerkbudgetten van het samenwerkingsverband PPO.

De personele lasten zijn hoger dan begroot door de arbeidsmarkttoelage welke per 1 augustus is ingevoerd voor een periode van 2 jaar. Zonder de stijging van de gemiddelde personeelslast zouden de uitgaven lager zijn dan begroot doordat zowel eigen personeel als ingehuurd personeel lastig te werven waren.

Bij de huisvestingslasten zijn de kosten voor onderhoud lager dan begroot doordat aanpassingen van de waterleidingen en ventilatie deels voordeliger uitvallen en deels doorlopen in 2022. Er is een extra dotatie gedaan aan de voorziening onderhoud in verband met werkzaamheden welke niet zijn opgenomen in het onderhoudsplan.

De overschrijding op inventaris, apparatuur en leermiddelen wordt grotendeels veroorzaakt door uitgaven als gevolg van de nieuwe subsidies ten behoeve van het inhalen van leervertraging, zoals NPO en IOP.

De overige lasten bestaan voornamelijk uit kosten met betrekking tot de materiële inzet van de gemeentelijke subsidies en (wijk)maatwerkbudgetten. De materiële inzet is lager dan begroot omdat diverse activiteiten geen doorgang hebben gevonden als gevolg van corona.

Verschillen ten opzichte van vorig jaar

De totale Rijksbijdragen zijn gestegen in vergelijking met 2020 door de wijziging van de bekostigingsbedragen en nieuwe subsidies.

De overige overheidsbijdragen en subsidies zijn gestegen door een aantal prijsindexen en de toegenomen vergoeding materiële instandhouding van de gymlokalen vanwege het aantal uren gebruik.

De personele lasten zijn hoger door de loonstijging en arbeidsmarkttoelage en meer inhuur van extern personeel.

Binnen de huisvestingslasten wordt de stijging veroorzaakt door de bijdrage aan de renovatie van de Pniël. Deze renovatie leidt tot een beter gebouw (functioneel en onderhoudstechnisch) en daarmee dus tot lagere exploitatiekosten en het deels vervallen onderhoudsactiviteiten, waardoor de eigen bijdrage verantwoord is.

Bij de overige lasten zit de stijging vooral op de posten inventaris, apparatuur en leermiddelen. De stijging wordt nog enigszins getemperd door de daling op de overige overige lasten. Deze overige lasten hebben betrekking op de materiële inzet van de gemeentelijke subsidies en zijn afgenomen doordat niet alle activiteiten zijn uitgevoerd. Door alle nieuwe subsidies zoals NPO en IOP zijn de uitgaven voor leermiddelen toegenomen.

	Realisatie vorig jaar (T-1) 2020	Realisatie verslagjaar (T) 2021
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	0	0
Materiële vaste activa	6.528.039	6.433.206
Financiële vaste activa	7.775.102	7.496.722
Totaal vaste activa	14.303.141	13.929.928
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	0	0
Vorderingen	5.676.907	4.815.278
Kortlopende effecten	0	650.000
Liquide middelen	32.778.262	39.626.295
Totaal vlottende activa	38.455.169	45.091.573
TOTAAL ACTIVA	52.758.310	59.021.501
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Private reserve	8.748.980	8.884.608
Bestemmingsreserves privaat	988.897	934.677
Bestemmingsreserves publiek	25.044.102	30.515.605
Overige reserves en fondsen	239.389	179.542
Totaal eigen vermogen	35.021.368	40.514.432
VOORZIENINGEN	10.050.592	10.543.253
LANGLOPENDE SCHULDEN	49.949	39.937
KORTLOPENDE SCHULDEN	7.636.401	7.923.879
TOTAAL PASSIVA	52.758.310	59.021.501

Mutaties ten opzichte vorig jaar

Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa bestaan uit investeringen, desinvesteringen en afschrijvingen.

De investeringen in 2021 bestaan voor

- ca. € 749.000 uit ICT, waaronder digitale schoolborden, laptops en aanleg wifi-netwerk,
- voor ca. € 328.000 uit meubilair,
- voor ca. € 166.000 onderwijsleermethoden,
- en zonnepanelen voor ruim € 85.000.

Daarentegen is ook gedesinvesteerd voor een oorspronkelijke aanschafwaarde ad € 1.420.000, opgebouwd uit € 222.500 inzake woning, € 536.000 aan ICT-middelen, € 36.000 aan meubilair, € 625.500 aan onderwijsleermethoden. De boekwaarde van de totale desinvesteringen bedroeg ca. € 130.500, waarvan € 113.500 betrekking heeft op de woning. De woning is met winst verkocht.

Financiële activa

De private effecten bestaan per jaareinde uit een duurzaam fondsenmandaat en een duurzaam beleggen mandaat. De publieke portefeuille bestaat uit obligatieleningen van diverse financiële instellingen en een staatsobligatielening. Vanwege het bereiken van het einde van de looptijd zijn 2 obligatieleningen afgelost. In 2022 zal een bedrag van € 650.000 worden afgelost. Deze leningen zijn verplaatst van de financiële vaste activa naar de kortlopende effecten.

Vorderingen

De vorderingen bestaan uit vorderingen op het Rijk en de gemeente in verband met het betaalritme, huren, subsidies en voorgesloten kosten.

Het totale saldo van de vorderingen is met € 861.000 gedaald ten opzichte van 2020. De afname van de debiteuren betreft voornamelijk voorgesloten kosten van renovatie/bouwprojecten.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn in 2021 per saldo met ruim € 6.800.000 toegenomen. Voor de verklaring hiervan wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is per saldo met € 5,5 miljoen toegenomen. De grootste fluctuaties betreffen de reserves personeel, NPO en overige exploitatiereserves. De stijging van de personele reserves ad € 2,4 miljoen is o.a. het gevolg van de toename van de schoolreserves doordat vacatureruimte niet kon worden ingevuld noch met intern noch met extern personeel € 1,7 mln. De bovenschoolse reserves zijn toegenomen door extra inkomsten voor personeel en arbeidsmarktbeleid € 0,4 mln, welke deels nog zullen worden herverdeeld naar de scholen en minder inzet op interim-managers € 0,2 mln. De toename van de overige exploitatiereserves betreft voornamelijk nog te besteden gelden met betrekking tot het gemeentelijk project Gelijke Kansen € 0,4 mln, slim organiseren € 0,4 mln en IOP € 0,7 mln. Voor de nog te besteden NPO-middelen is een aparte bestemmingsreserve in het leven geroepen ter grootte van € 1,4 miljoen.

Voorzieningen

De voorzieningen betreffen een voorziening voor jubilea, onderhoud, eigendomsgebouwen, schoolpleinen, langdurige arbeidsongeschiktheid.

1. In de voorziening voor meerjarig onderhoud van de schoolpanden zijn het binnen- en het buitenonderhoud opgenomen. De dotatie vindt plaats op basis van de in 2018 geactualiseerde planning. Op basis van gewijzigde regelgeving omtrent de opbouw van de voorziening onderhoud is in 2018 een extra dotatie gedaan. Hierbij is rekening gehouden met een opbouw per gebouw, maar nog niet per onderhoudscomponent.
De dotatie wordt gevoed vanuit de jaarlijkse inkomsten voor meerjarig binnen- en buitenonderhoud vanuit het Rijk en de gemeente.
De kosten voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening gebracht.
2. In de voorziening onderhoud eigendomsgebouwen zijn het binnen- en buitenonderhoud opgenomen van het kantoorpand, de vergaderlocatie en de woonhuizen. Ook hierbij is rekening gehouden met een opbouw per gebouw, maar niet per onderhoudscomponent.
3. De voorziening langdurige arbeidsongeschiktheid betreft kosten in verband met het vertrek van medewerkers in het kader van arbeidsongeschiktheid voor zover deze niet gedekt zijn door de afgesloten WGA-verzekeringen, zijnde het eigen behoud op de stop-losverzekering van Loyalis. De in 2021 betaalde uitkeringen vallend onder deze verzekering zijn ten laste van de voorziening gebracht.

De toename betreft de voorziening groot onderhoud, de dotatie voor toekomstige uitgaven is hoger dan de gerealiseerde uitgaven in 2021.

Schulden

De schulden bevatten diverse posten zoals de handelscrediteuren, te betalen loonbelasting en een reservering voor vakantiegeld. De totale schulden zijn ca. € 0,3 miljoen toegenomen ten opzichte van 2020. De toenames betreffen voornamelijk de schulden aan de belastingdienst en het pensioenfonds als gevolg van de salaris nabetaling in december vanwege de CAO per 1-1-2021 € 0,6 mln en de reservering vakantiegeld als gevolg van de arbeidsmarkttoelage € 0,2 mln en de toename van de handelscrediteuren € 0,4 mln. Deze toenames worden deels weer tenietgedaan door het vrijvallen van de schuld m.b.t. de OCW-subsidie voor de inhaal- en

ondersteuningsprogramma's € 0,6 mln en de overlopende posten m.b.t. een terugbetaling aan PPO € 0,3 mln welke in 2020 was opgenomen. Ook alle overige schulden zijn gewijzigd.

Financiële positie

Kengetallen

Kengetal	Realisatie Vorig jaar (T-1)	Realisatie Verslagjaar (T)	Begroting T+1	Begroting T+2	Begroting T+3	Signaleringswaarde
	2020	2021	2022	2023	2024	
Solvabiliteit 2 (Eigen vermogen + voorzieningen) / Balanstotaal	0,85	0,87	0,84	0,86	0,85	Ondergrens: < 0,3
Weerstandvermogen Eigen vermogen / totale baten (incl. financiële baten)	0,56	0,56	0,50	0,49	0,46	
Liquiditeit Vlottende activa / Kortlopende schulden	5,04	5,69	5,18	4,75	4,26	Ondergrens: 0,75 (bij totale baten boven €12 mln)
Absolute omvang liquide middelen	€ 32,8 mln	€ 39,6 mln	€ 37,8 mln	€ 34,6 mln	€ 30,3 mln	€ 100.000
Huisvestingsratio (Huisvestingslasten + afschrijving gebouwen/terreinen) / totale lasten	8,1%	8,0%	6,2%	6,3%	6,6%	
Rentabiliteit Resultaat / totale baten (incl. financiële baten) * 100%	-0,06%	7,62%	-4,81%	-3,14%	-7,16%	
Reservepositie (o.b.v. signaleringswaarde OCW) (Feitelijk publiek eigen vermogen +/- Signaleringswaarde publiek eigen vermogen) / totale baten	24,2%	28,1%	22,9%	22,0%	17,5%	Bovengrens: > 0

Kengetal	Realisatie Vorig jaar (T-1)	Realisatie Verslagjaar (T)
	2020	2021
Solvabiliteit 2 excl. privaat vermogen	0,82	0,84
Weerstandvermogen excl. privaat vermogen	0,40	0,43
Liquiditeit excl. privaat vermogen	3,76	4,45

Toelichting op de financiële positie

Alle kengetallen voldoen aan de door de inspectie gestelde waarden waarbij de reservepositie onderwerp van gesprek blijft.

De solvabiliteit is gestegen omdat het eigen vermogen is toegenomen door het positief resultaat.

De rentabiliteit is in 2021 fors hoger o.a. door alle ontvangen tijdelijke subsidies. In de komende jaren zullen de subsidies verder worden ingezet waardoor negatieve cijfers worden begroot.

De liquiditeitsratio is in 2021 gestegen door de toenames van de kortlopende effecten en de liquide middelen. De stijging van de liquide middelen wordt voornamelijk veroorzaakt door het positief resultaat.

Het weerstandsvermogen is stabiel ten opzichte van 2020, omdat zowel het eigen vermogen als de totale baten zijn gestegen.

De huisvestingsratio valt met 8,0% binnen de in de sector gebruikelijke grens van 10% en ligt iets lager dan vorig jaar ondanks de gestegen huisvestingslasten, omdat de totale lasten in verhouding harder zijn gestegen.

Reservepositie

Vanaf 2016 is de financiële positie van PCBO gestaag opgelopen. De hoofdoorzaken zijn onvoorziene financiële bijdragen vanuit OCW en niet ingezette personele middelen vanwege krapte op de arbeidsmarkt. In 2021 zijn meerdere extra subsidies ontvangen, terwijl personeel werven erg lastig was. Als gevolg hiervan zijn de middelen in 2021 toegenomen en verloopt de afbouw minder snel dan gepland en we wenselijk achten.

In juni 2020 heeft de minister een brief aan de Tweede Kamer gezonden over signaleringswaarden voor mogelijk bovenmatig publiek vermogen van onderwijsinstellingen. Aanleiding voor deze brief is de conclusie van de inspectie van het onderwijs dat de reserves van onderwijsinstellingen geleidelijk toenemen. In de brief wordt een toelichting gegeven op de berekening van de signaleringswaarde en wordt een proces beschreven om schoolbesturen te stimuleren hun reserves af te bouwen. Ingeval een schoolbestuur daar geen gehoor aan geeft zullen nog vast te stellen handhavingmaatregelen worden getroffen.

De signaleringswaarde voor het mogelijk bovenmatig publiek eigen vermogen is voor PCBO 2,9 en wordt berekend door het publiek eigen vermogen (€ 30,7 mln) te delen door het normatief eigen vermogen (€ 10,5 mln).

Signalering mogelijk bovenmatige reserves (OCW/Ivho) (x 1.000)	Realisatie Vorig jaar (T-1)	Realisatie Verslagjaar (T)	Begroting T+1	Begroting T+2	Begroting T+3
	2020	2021	2022	2023	2024
A. Feitelijke publiek eigen vermogen					
Eigen vermogen	€ 35.021	€ 40.514	€ 36.930	€ 34.710	€ 30.070
minus: Privaat eigen vermogen	€ 9.738	€ 9.819	€ 9.247	€ 8.698	€ 8.605
Totaal	€ 25.283	€ 30.695	€ 27.683	€ 26.012	€ 21.465
B. Signaleringswaarde publiek eigen vermogen					
1.a Boekwaarde materiële vaste activa (excl. gebouwen)	€ 5.917	€ 5.976	€ 5.976	€ 5.976	€ 5.976
1.b (Aanschafwaarde gebouwen * 50%) * 1,27	€ 1.043	€ 901	€ 901	€ 901	€ 901
2. Liquiditeitsbuffer	€ 3.136	€ 3.603	€ 3.723	€ 3.540	€ 3.241
Totaal	€ 10.096	€ 10.480	€ 10.600	€ 10.417	€ 10.118
Signalering mogelijk bovenmatig publiek eigen vermogen	€ 15.187	€ 20.215	€ 17.083	€ 15.595	€ 11.347
als % van totale baten	24,2%	28,1%	22,9%	22,0%	17,5%

Onderdeel van dit mogelijk bovenmatig publiek vermogen zijn de bestemmingsreserves voor onderwijsleerpakket, ICT, meubilair, werkdrukmiddelen en professionaliseringsgelden ten behoeve van schoolleiding.

De scholen hebben meerjarenplannen opgesteld voor de inzet van de reserves onderwijsleerpakket, ICT en meubilair met een horizon van 20 jaar. Ook voor de inzet van de werkdrukmiddelen zijn plannen opgesteld, deze zijn nog niet volledig uitgevoerd o.a. als gevolg van de corona-pandemie. De professionaliseringsgelden zijn bestemd voor de schoolleiders om ruimte te geven voor hun ontwikkeling. In onderstaand schema zijn deze bestemmingsreserves en de begrote verliezen volgens de meerjarenbegroting verwerkt in een afbouwscenario.

Afbouwscenario bovenmatig publiek vermogen (x 1.000)	
Mogelijk bovenmatig publiek eigen vermogen	€ 20.215
<i>Bijstellingen o.b.v. analyse balans</i>	
(af te rekenen subsidies	€ -854
<i>Bestemmingsreserves:</i>	
OLP/ICT/Meubilair (meerjarenplannen)	€ -3.980
Werkdrukmiddelen/Professionalisering	€ -514
Subtotaal	€ 14.867
begrote verliezen 2022 t/m 2025 volgens meerjarenbegroting	€ -15.575
Mogelijk bovenmatig vermogen	€ -708

De vermogenspositie en de aanwending van de middelen komt regelmatig aan de orde in de vergaderingen met de raad van toezicht en GMR.

In deze gesprekken wordt stilgestaan bij alternatieve bestedingen van de personele middelen ingeval de begrote verliezen niet worden gerealiseerd. Immers bij een aantrekkende arbeidsmarkt zouden de middelen kunnen worden aangewend voor de inzet van personeel waar de scholen behoefte aan hebben.

In 2022 wordt een separate bijeenkomst met de raad van toezicht belegd om de financiële positie te bespreken met als kernvraag: Hoe kunnen we als PCBO onze doelstelling van voorkomen van mogelijke bovenmatige reserves realiseren in de complexe context van een krappe arbeidsmarkt en een geringe voorspelbaarheid van middelen?

4. Continuïteitsparagraaf

In dit hoofdstuk wordt in het kader van de Regeling jaarverslaggeving minimaal drie jaar vooruitgekeken naar ontwikkelingen op belangrijke punten van beleid en organisatie. De eerste paragraaf gaat in op ontwikkelingen in meerjarig perspectief en in de tweede paragraaf komt de meerjarenbegroting van de staat van baten en lasten en de balans aan de orde.

In de tabel van hoofdstuk 3 worden de kengetallen van de continuïteitsparagraaf gepresenteerd en de reservepositie.

De overige onderdelen van de continuïteitsparagraaf zijn elders opgenomen in dit verslag. De rapportage omtrent risico's en risicobeheersing staat vermeld in hoofdstuk 2 en het verslag van de Raad van Toezicht is terug te vinden in hoofdstuk 5.

Ontwikkelingen in meerjarig perspectief

Leerlingen

	Vorig jaar (T-1) 2020	Verslagjaar (T) 2021	T+1 2022	T+2 2023	T+3 2024
Aantal leerlingen	6777	6708	6734	6781	6865

Bovenstaande cijfers geven een stabiel beeld van de ontwikkeling van het aantal leerlingen de komende jaren. We verwachten dat de gebiedsontwikkelingen een verandering in de bevolking met zich mee zal brengen waarvoor sinds 2019 een planologische analyses uitvoert om een antwoord te bieden op de veranderende bevolkingssamenstelling in de wijken waar onze scholen zijn gevestigd.

Personeelsbezetting in FTE

Aantal FTE	Vorig jaar (T-1) 2020	Verslagjaar (T) 2021	T+1 2022	T+2 2023	T+3 2024
Bestuur / management	43,69	51,72	47,33	43,53	43,53
Onderwijzend personeel	437,53	426,79	415,60	392,17	392,17
Ondersteunend personeel	190,70	210,12	218,38	175,62	175,62

De verschillen tussen het verslagjaar en de toekomstige jaren komen voort uit de nog niet verlengde aanstellingen voor bepaalde tijd en vacatures voor (adjunct-)directeuren in de loop van 2022. Ondanks het directeuren- en lerarentekort, streven wij ernaar om de vacatures te vervullen, al dan niet via de inzet van ingehuurd krachten. Onze inspanningen in stedelijk verband en met ondersteuning vanuit de landelijke overheid gaan onverminderd door en er zal gebruik gemaakt worden van de mogelijkheden die de Rijksoverheid ons biedt.

Staat van baten en lasten en balans

Meerjarenbegroting baten en lasten

	Begroting verslagjaar (T)	Realisatie verslagjaar (T)	Begroting T+1	Begroting T+2	Begroting T+3
BATEN	2021	2021	2022	2023	2024
Rijksbijdragen	52.869.000	60.469.760	62.910.000	59.267.000	53.292.000
Overige overheidsbijdragen en subsidies	10.746.000	10.249.514	10.699.000	10.700.000	10.700.000
Overige baten	695.000	1.194.135	715.000	700.000	700.000
TOTAAL BATEN	64.310.000	71.913.409	74.324.000	70.667.000	64.692.000
LASTEN					
Personeelslasten	52.059.000	52.644.385	65.042.000	60.427.000	57.372.000
Afschrijvingen	1.237.000	1.287.102	1.355.000	1.450.000	1.450.000
Huisvestingslasten	5.476.000	5.288.370	4.854.000	4.600.000	4.600.000
Overige lasten	7.327.000	7.279.172	6.752.000	6.500.000	6.000.000
TOTAAL LASTEN	66.099.000	66.499.029	78.003.000	72.977.000	69.422.000
SALDO					
Saldo baten en lasten	-1.789.000	5.414.380	-3.679.000	-2.310.000	-4.730.000
Saldo financiële baten en lasten	72.000	78.684	95.000	90.000	90.000
TOTAAL RESULTAAT	-1.717.000	5.493.064	-3.584.000	-2.220.000	-4.640.000

Toelichting op de meerjarenbegroting

De Rijksinkomsten personeel zijn gebaseerd op inkomsten 21/22 op basis van de publicatie vanuit CFI van juli 2021 en de materiele inkomsten volgens de programma's van eisen voor het basisonderwijs gepubliceerd in september 2021. De inkomsten 2022 stijgen ten opzichte van de begroting 2021 door de gewijzigde bekostigingsbedragen en voor 2022 ook nog het Nationaal Programma Onderwijs. Vanaf 2023 dalen de Rijksbijdragen door de beëindiging van de NPO-middelen (5,3 mln in 2023 en 5,5 mln in 2024) en de opheffing van het Westpunt. Er is rekening gehouden met een verhoging van 5% van de bekostigingsbedragen op basis van de kabinetstoezegging van 500 miljoen voor de verbetering van de salarissen in het primair onderwijs.

De gemeentelijke subsidie is door de niet te beïnvloeden veranderende regelgeving lastig in te schatten. Daarom is ervoor gekozen de inkomsten te fixeren op basis van de nu bekende bedragen.

De overige baten waren afgelopen jaren door incidentele baten hoog en zijn voor de begroting genormaliseerd.

De personele lasten zijn gebaseerd op het huidige personeelsbestand rekening houdend met verlenging van de tijdelijke dienstverbanden, een arbeidsmarkttoelage van 10% voor de periode 1-8-2021 t/m 31-7-2023 en een salarisverhoging als gevolg van de verbetering van de salarissen PO. Verder is rekening gehouden met de inzet van de NPO-middelen.

De afschrijvingen zijn ingeschat op basis van de huidige inventaris en de door de scholen in hun meerjarenplannen aangegeven nieuwe aanschaf van inventaris.

In de huisvestingslasten zijn voor 2022 extra schoonmaaklasten in het kader van corona meegenomen, deze zijn voor de volgende jaren niet begroot. In 2021 zijn de huisvestingslasten wat hoger door een eenmalige bijdrage voor de renovatie van de Pniëlschool. De dotatie voor onderhoud is ook onderdeel van de huisvestingslasten. Deze dotatie is in 2019 opnieuw voor 5 jaar vastgesteld op basis van de door FD opgestelde meerjarenonderhoudsplanning en is voor deze meerjarenbegroting niet gewijzigd. Als de regels omtrent de componentenmethode bekend zijn gemaakt dan zal de dotatie worden herzien.

In de overige lasten zijn in 2022 en eerste helft 2023 uitgaven opgenomen in het kader van de NPO-middelen, waardoor deze toenemen ten opzichte van 2021.

De financiële baten zijn gebaseerd op de afnemende obligatieportefeuille vanuit de publieke middelen en de private beleggingsfondsen.

Balans in meerjarig perspectief

	Realisatie vorig jaar (T-1) 2020	Realisatie verslagjaar (T) 2021	Begroting T+1 2022	Begroting T+2 2023	Begroting T+3 2024
ACTIVA					
VASTE ACITVA					
Materiële vaste activa	6.528.039	6.433.206	7.659.000	7.883.000	7.345.000
Financiële vaste activa	7.775.102	7.496.722	7.659.000	7.259.000	6.459.000
Totaal vaste activa	14.303.141	13.929.928	15.318.000	15.142.000	13.804.000
VLOTTENDE ACTIVA					
Vorderingen	5.676.907	4.815.278	2.645.000	2.645.000	2.645.000
Kortlopende effecten	0	650.000	591.000	400.000	800.000
Liquide middelen	32.778.262	39.626.295	37.797.000	34.596.000	30.337.000
Totaal vlottende activa	38.455.169	45.091.573	41.033.000	37.641.000	33.782.000
TOTAAL ACTIVA	52.758.310	59.021.501	56.351.000	52.783.000	47.586.000
PASSIVA					
EIGEN VERMOGEN					
Private reserve	8.748.980	8.884.608	8.791.000	8.698.000	8.605.000
Bestemmingsreserves privaat	988.897	934.677	456.000	0	0
Bestemmingsreserves publiek	25.044.102	30.515.605	27.563.000	25.952.000	21.465.000
Overige reserves en fondsen	239.389	179.542	120.000	60.000	0
Totaal eigen vermogen	35.021.368	40.514.432	36.930.000	34.710.000	30.070.000
VOORZIENINGEN	10.050.592	10.543.253	11.467.000	10.129.000	9.582.000
LANGLOPENDE SCHULDEN	49.949	39.937	30.000	20.000	10.000
KORTLOPENDE SCHULDEN	7.636.401	7.923.879	7.924.000	7.924.000	7.924.000
TOTAAL PASSIVA	52.758.310	59.021.501	56.351.000	52.783.000	47.586.000

Toekomstige ontwikkelingen

De materiële activa nemen in 2022 en 2023 toe als gevolg van investeringen in o.a. leermiddelen en ICT. In 2024 overtreffen de afschrijvingen/desinvesteringen naar verwachting de investeringen.

De beleggingen vanuit de publieke middelen worden niet herbelegd, waardoor de financiële vaste activa stapsgewijs afnemen.

De liquide middelen en het eigen vermogen vertonen een dalende trend vanwege de begrote tekorten. De tekorten zijn het gevolg van de aanwending van reserves ter ondersteuning van scholen in hun kwaliteitsontwikkeling en voor extra maatregelen op het gebied van het personeelsbeleid, m.n. proactief reageren op de arbeidsmarkt.

In 2022 wordt de vordering op OCW afgeboekt, wat ook een daling van het eigen vermogen tot gevolg heeft van ruim € 2 miljoen.

De toename in de voorzieningen betreft voornamelijk de onderhoudsvoorziening. De dotatie is gebaseerd op de uitgaven over een periode van 10 jaar. Het eerste jaar staan er relatief kleine bedragen aan onderhoudswerkzaamheden gepland. In 2023 en 2024 overtreffen de geplande uitgaven de dotatie.

Liquiditeitsplanning (x € 1.000)	2022	2023	2024	Totaal
Ontvangsten				
Debiteuren (Rijk/Gemeente/Swv/etc)*	74.324	70.667	64.692	
Rente*	135	130	130	
Totale Ontvangsten	74.459	70.797	64.822	210.078
Uitgaven				
Crediteuren*	9.731	9.225	8.725	27.681
Lonen*	65.042	60.427	57.372	182.841
Onderhoud tlv voorziening	991	3.253	2.462	6.706
Investerings olp/ict/meub	2.581	1.674	912	5.167
Investerings financiële vaste activa	159	-400	-800	-1.041
Diversen	-2.216	-181	410	-1.987
Totale Uitgaven	76.288	73.998	69.081	219.367
Ontvangsten minus uitgaven	-1.829	-3.201	-4.259	-9.289
Saldo liquide middelen (begin jaar)	39.626	37.797	34.596	39.626
Saldo liquide middelen (einde jaar)	37.797	34.596	30.337	30.337

In de planning is geen rekening gehouden met eventuele voorschotten ivm bouwactiviteiten. Dit kunnen majeure bedragen betreffen zowel in de ontvangsten (ontvangen voorschotten) als in de uitgaven (voorgeschoten kosten).

* ontvangsten en uitgaven met invloed op resultaat	-314	1.145	-1.275
afschrijvingskosten	1.355	1.450	1.450
dotatie onderhoudsvoorziening	1.915	1.915	1.915
Begroot resultaat	-3.584	-2.220	-4.640

5. Verslag intern toezicht

Vooraf

Volgens goed gebruik legt de raad van toezicht jaarlijks publieke verantwoording af over de vormgeving van het interne toezicht bij de Stichting PCBO Rotterdam-Zuid en de activiteiten in het verslagjaar. De raad is zich bewust van de maatschappelijke discussies over de toegevoegde waarde van organisaties in de publieke sector en waakt erover dat de beschikbare middelen worden ingezet voor het primaire doel van de stichting: de ontwikkeling van de kinderen in de scholen en peuterspeelzalen, naar een toekomst in een diverse, complexe samenleving waarin zij hun passie en talenten benutten en uitstralen.

De RvT heeft grote waardering voor de wijze waarop scholen en het bestuur de veranderende onderwijsomstandigheden telkens weer flexibel, creatief en constructief vorm en inhoud hebben gegeven.

Organisatie van het interne toezicht

De raad van toezicht bestaat uit zes leden. Mevrouw Molenkamp, voorzitter met expertisedomein onderwijs, is in 2021 statutair herbenoemd voor een periode van vier jaar. In december 2021 heeft de heer H.W.J.J. de Bruijn, lid met expertdomein ondernemerschap, besloten zijn functie neer te leggen. Van alle leden van de raad zijn de nevenfuncties in kaart gebracht, waarbij werd vastgesteld dat er geen conflicterende belangen zijn.

Samenstelling raad van toezicht in 2021

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Expertisedomein</i>	<i>Rooster van aftreden</i>
Mevr. J.M. Molenkamp	Voorzitter	onderwijs	1 maart 2025*
Mevr. M.P.G. Rietbergen	Vicevoorzitter	jeugdzorg en jeugdrecht	1 maart 2023*
Dhr. H.W.J.J. de Bruijn	lid	ondernemerschap	Afgetreden in dec 2021 op eigen verzoek
Dhr. J. ter Maaten	lid	financiën	1 juni 2023
Mevr. M.C. Lewis	lid	HRM-beleid	1 april 2022
Mevr. N.E. Groenewegen	lid	mens en samenleving	1 april 2023

* 2^e termijn

Hoofd- en nevenfuncties raad van toezicht in 2021

<i>Naam</i>	<i>Hoofdfunctie</i>	<i>Nevenfunctie</i>
Mevr. J.M. Molenkamp	Zelfstandig adviseur en coach, geassocieerd met Charistar	Geen
Mevr. M.P.G. Rietbergen	- Kinderrechter-plaatsvervanger Instantie: Rechtbank Amsterdam - Jeugdrechtadvocaat Instantie: Meesters aan de Maas Advocaten	- Lid Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht Instantie: Nederlandse Orde van Advocaten - Lid Adviesraad Instantie: Stichting Bijzondere Curator Nederland - Lid Raad van Advies Master Jeugdrecht Instantie: Universiteit Leiden

		- Docent Jeugdrecht Instantie: OSR / SDU - Lid redactie REP, tijdschrift voor relatierecht en praktijk
Dhr. H.W.J.J. de Bruijn	geen	-Voorzitter Economische Advies Raad Vlaardingen -Bestuurslid Huis van de Toekomst Vreewijk, paviljoen bij SG Calvijn in Vreewijk) -Lid raad van toezicht Museum Vlaardingen -Lid Comité van aanbevelingen voor 'Kunstwerk De Overkant'
Dhr. J. ter Maaten	Ipse de Bruggen, Vereniging GO! voor Jeugd	- Voorzitter KiN - Bewindvoerder
Mevr. M.C. Lewis	Bestuurder S&L Zorg	- Voorzitter bestuur Hospice de Waterlelie tot 1 juli 2021 - Voorzitter RvT SKVR - Bestuurslid VNO NCW Brabant Zeeland - Kwaliteitscommissie AZRR
Mevr. N.E. Groenewegen	Directeur-bestuurder Stichting Jeugdinterventies	

Commissies

De raad kent twee adviescommissies: een remuneratiecommissie en een (financiële) auditcommissie. Beide commissies hebben een adviserende taak.

De remuneratiecommissie adviseert de raad inzake de arbeidsovereenkomsten en honorering van de leden van het college van bestuur. De commissie bestaat uit de leden Molenkamp, Rietbergen en Ter Maaten. In 2021 heeft deze commissie geen adviezen uitgebracht.

De auditcommissie werd in 2015 geïnstalleerd vanuit de behoefte de financiële zaken in de raad meer gestructureerd en op hoofdlijnen te kunnen bespreken. De commissie, bestaande uit de leden Ter Maaten en De Bruijn, adviseert over financiële aangelegenheden en de rechtmatigheid en doelmatigheid van het financieel beheer en beleid. De taken en werkwijze zijn vastgelegd in een reglement. De commissie adviseerde in 2021 onder meer over de jaarrekening 2020, de begroting 2022, vorm en inhoud van de financiële rapportages, NPO-middelen, de ouderbijdrage, het treasury statuut, arbeidsmarkttoelage, het jaarplan 2021 en 2022, reservepositie diverse huisvestingsaangelegenheden en de ontwikkeling van een huisvestingsnotitie.

Wetgeving

Met de huidige governance structuur beschikt de Stichting PCBO Rotterdam-Zuid over een formele (organieke) scheiding tussen toezicht en bestuur en voldoet zij aan de eisen van de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur'. Tevens onderschrijft de stichting de 'Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs' van de PO-raad.

De door de raad vastgestelde governance documenten zijn opgenomen in een 'Handboek Intern Toezicht'.

Vergoeding leden raad van toezicht

De leden van de raad ontvangen voor hun werkzaamheden een vergoeding die aansluit bij het advies van de Nederlandse Vereniging voor Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI) van 2010. De bedragen worden verantwoord in de jaarrekening.

Overlegvormen

De raad kwam vijfmaal bijeen in een regulier overleg met het college van bestuur. Door de coronamaatregelen heeft een vergadering online plaatsgevonden via MS Teams. De inhoudelijke punten van het overleg worden in het vervolg van dit verslag uitgewerkt. Andere vormen van overleg waren:

- Werkveldoverleg: Tijdens dit type overleg worden actuele thema's besproken met vertegenwoordigers uit de scholen. In 2021 heeft een ontmoeting plaatsgevonden over 'Begaafd op zuid'. De andere geplande bespreking met het werkveld is door de coronamaatregelen komen te vervallen.
- Overleg met de GMR: Elk jaar spreekt een delegatie van de raad van toezicht met de GMR. Actuele zaken en de zorgen over de vacatures in de GMR werden besproken.

Daarnaast vindt er jaarlijks een thema-avond plaats tussen de gehele raad van toezicht, de GMR en het college van bestuur. Dit jaar heeft deze avond door de coronamaatregelen niet plaatsgevonden.

- Voorzittersoverleg: In het voorzittersoverleg voor elke reguliere raad van toezicht vergadering wordt de agenda voorbereid en vindt er overleg plaats over actuele ontwikkelingen. Dit overleg wordt gevoerd door de voorzitter van de raad en de voorzitter van het college van bestuur.
- Bilateraal overleg: Tenslotte onderhouden de voorzitter van de raad en de voorzitter van het college van bestuur ook periodiek bilateraal overleg om de actuele voortgang te bespreken.

Kerntaken van de raad

De taken van de raad kunnen onderscheiden worden in drie rollen, de toezichthoudende rol, de adviesrol en de werkgeversrol.

a. toezichthoudende rol

De raad heeft in juni 2021 het jaarverslag en de jaarrekening over 2020 goedgekeurd. Deze stukken en het accountantsverslag zijn in aanwezigheid van de accountant van PricewaterhouseCoopers besproken. De raad stelde vast dat de accountant positief oordeelt over de kwaliteit van de jaarstukken en de interne processen.

De bespreking van de begroting voor 2022 en de meerjarenbegroting vond plaats in de vergadering van december 2021. Het college van bestuur heeft in die vergadering de verantwoording van het jaarplan 2021 en het jaarplan 2022 besproken.

Onder dankzegging voor de geleverde inzet van het bestuursbureau keurde de raad van toezicht het jaarplan goed. De daarbij behorende (meerjaren)begroting wordt goedgekeurd met de toevoeging dat de voorziene exploitatiesaldi later in de cyclus op de agenda komt.

Het toezicht op de doelmatige besteding van de middelen vindt periodiek plaats, onder andere aan de hand van de gesprekken over de kwartaalrapportages.

In de loop van het jaar volgt de raad een verantwoordingscyclus die met het college van bestuur is overeengekomen, waardoor de raad inzicht heeft in de trends bij diverse kengetallen over de bedrijfsvoering en de kwaliteit van het onderwijs. Deze cyclus levert – samen met de informatie in het jaarverslag – de informatie op voor de ijkpunten in het intern toezichtkader. In 2021 zijn de volgende resultaten besproken:

- Voortgang strategische visie: PCBO werkt vanuit een strategische visie. Jaarlijks wordt deze visie uitgewerkt in een jaarplan. Het college van bestuur rapporteert twee keer per jaar schriftelijk over de voortgang van het jaarplan aan de raad van toezicht.
- *De resultaten van landelijke toetsen en de onderwijskwaliteit*: De raad wordt periodiek geïnformeerd over de resultaten van de landelijke toetsen en de ontwikkelingen die het college van bestuur en de scholen inzetten in het kader van onderwijskwaliteit.

b. adviesrol

De raad van toezicht heeft naast zijn taken als toezichthouder en werkgever tevens een adviesrol/klankbordfunctie voor de leden van het college van bestuur. De leden van de raad worden hierbij met name ook geraadpleegd vanuit hun expertiserol. De raad laat zich op alle mogelijke manieren (auditcommissie/raad van toezicht vergaderingen/werkbezoeken/overleggen met college van bestuur), voorzien van input door het college van bestuur en door middel van het zelfstandig verzamelen van relevante onderwerpen en ontwikkelingen. De raad bespreekt en spiegelt het beeld dat hieruit ontstaat met elkaar en met het college van bestuur. In 2021 zijn er o.a. besprekingen gewijd aan het jaarplan en de voortgang hiervan, corona, het lerarentekort, voortgang NPRZ, Passend Onderwijs, het bestuurlijk inspectie onderzoek en de kwaliteitscultuur. Tevens worden gastsprekers op voorspraak raad van toezicht uitgenodigd voor specifieke, door de raad aangedragen onderwerpen. De opbrengsten/resultaten hiervan worden weergegeven in de verslagen van de RvT vergaderingen.

In het jaar 2021 is er met de RvT extra gecommuniceerd over de ontwikkelingen rondom Covid-19 en het indammen van negatieve gevolgen.

c. werkgeversrol

De raad van toezicht spreekt jaarlijks met de leden van het college van bestuur over hun functioneren, hun professionaliseringsagenda en hun welbevinden. Deze gesprekken werden in 2021 gevoerd door de voorzitter en de vicevoorzitter van de raad.

In aansluiting op het onderhandelingsakkoord tussen de bestuurdersvereniging en de Vereniging voor Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI) werd de beloning van de bestuurders in 2021 conform het akkoord vastgesteld. De bedragen en vergoedingen worden verantwoord in de jaarrekening. De honorering van de bestuurders volgt de salarisschalen van de CAO voor bestuurders en blijft binnen de wettelijk gestelde kaders (Wet Normering Topinkomens voor overheidsinstellingen).

Declaraties van persoonlijk voorgeschieden onkosten vinden plaats conform het in 2016 vastgestelde declaratiereglement voor de leden van het college van bestuur.

Functioneren raad van toezicht, evaluatie en deskundigheidsbevordering

In 2021 heeft de jaarlijkse evaluatie plaatsgevonden met de voltallige raad van toezicht zonder het college van bestuur onder leiding van een externe.

In deze bijeenkomst zijn de resultaten gedeeld die door een externe, individueel bij de leden van RvT, zijn opgehaald en hebben we een goed, open gesprek gevoerd over onze persoonlijke opvattingen, onze waarden en wat ons beweegt en drijft.

Specifiek hebben we gesproken over: Waar is groei mogelijk van het toezichthouden bij PCBO (individueel deskundig, collectief geschikt) aan de hand van de thema's: Informatievoorziening, bedrijfsvoering, risico's, governance en strategie

De uitkomsten van de bijeenkomst zijn op een later tijdstip ook met het CvB besproken in een "benen op tafelgesprek".

Dit heeft o.a. geresulteerd in een andere aanpak (meer reflectie en discussie) van het bespreken van inhoudelijke thema's. Hiermee wordt begonnen in 2022.

De raad nam deel aan het netwerk voor toezichthouders en bestuurders van Verus (Vereniging voor katholiek en christelijk onderwijs). Alle raadsleden laten zich voortdurend informeren over relevante actuele ontwikkelingen. Een aantal raadsleden maakte gebruik van het cursusaanbod van de Vereniging voor Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI).

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van bestuur en de raad van toezicht van Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs te Rotterdam-Zuid

---

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs te Rotterdam-Zuid gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs te Rotterdam-Zuid op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021;
- de staat van baten en lasten over 2021; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs te Rotterdam-Zuid, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

4TKSRY46ZWES-1799883299-128

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, Postbus 8800, 3009 AV Rotterdam

T: 088 792 00 10, F: 088 792 95 33, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdelen n en o, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021 is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

---

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 20 juni 2022
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. J.F. Vermeulen RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn;
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.